

BULLETIN

1/1995

Národní protidrogová centrála
Praha

Obsah

1. Úvod
2. Stručně k historii Národní protidrogové centrály
Redakční rada
3. Spolupráce a součinnost NPDC ČR 1993 – 1994, I.část
Redakční rada
4. Současná situace v oblasti nedovolené výroby, dovozu, převozu, vývozu, obchodu a šíření omamných a psychotropních látek na územím České republiky
JUDr. Jiří KOMOROUS – NPDC P ČR
5. Základní informace k organizovanému zločinu
JUDr. Jan CHMELÍK – Úřad vyšetřování pro ČR
6. Nástup syntetických drog
Zahraniční zdroje
7. Zahraniční výběr informací k problematice drog
8. Z depozita Kriminalistického ústavu

Dámy a pánové

dostává se Vám do rukou první výtisk informačního bulletinu Národní protidrogové centrály Policie České republiky.

Cílem tohoto bulletinu je informovat odbornou veřejnost o všech nejnovějších aspektech a vývojových tendencích v oblasti drogové kriminality, sjednocovat postup orgánů policie ve vyhledávání a odhalování nedovolené výroby, vývozu, dovozu, převozu, šíření a obchodu s OPL, publikovat nejzajímavější uzavřené případy na území České republiky i v zahraničí s poučeními z toho plynoucími.

Přáli bychom si aby bulletin vyplnil informační vakuum v této oblasti a přispěl k informovanosti v řadách Policie ČR o tom to, dnes tak aktuálním nebezpečí jako je drogová kriminalita a jevy s ní související.

Tímto zároveň vyzýváme všechny, kterým se tento bulletin bude dostávat do rukou, aby svými zkušenostmi a názory přispívali k obohacení odborné úrovně tiskoviny, jejíž vydáváním sledujeme prohlubování profesionální zdatnosti pracovníků proti tomuto negativnímu jevu ve všech zainteresovaných složkách.

mjr.JUDr. Jiří KOMOROUS

SPOLUPRÁCE A SOUČINNOST NPDC 1993 – 1994

REDAKČNÍ RADA

(I. část)

Odbor drog ÚKP jako předchůdce Národní protidrogové centrály navázal v uvedeném období řadu konkrétních součinnostních kontaktů, a převážná většina z nich se velmi pozitivně promítla i do ukončených operací a případů za uvedené období. Pro orientaci a seznámení uvádíme první z těchto útvarů, součástí a organizací.

POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY

KRIMINALISTICKÝ ÚSTAV

Jeden z hlavních a nejbližších spolupracovníků NPDC ČR, zpracovávají zadržené OPL, zajištěné ilegální laboratoře, chemikálie, zařízení a podobně. Spolupráce je tradičně na velmi vysoké úrovni.

ÚŘAD VYŠETŘOVÁNÍ PRO ČR

Vrcholový partner v oblasti orgánů vyšetřování, zejména ve zpracovávání konkrétních rozsáhlých mezinárodních a domácích případů. I zde je nutno uvést, že spolupráce je na velmi vysoké úrovni, vstřícná a vzájemná. Vazby mezi Úřadem vyšetřování pro ČR a NPDC mají vzestupnou úroveň.

ÚŘAD VYŠETŘOVÁNÍ HLAVNÍHO MĚSTA PRAHY SPRÁVY

Vrcholový partner v oblasti konkrétních případů na území hlavního města Prahy. Spolupráci a součinnost je nutno hodnotit velmi kladně a pozitivně. Z řady porad obou stran vyšla řada konkrétních opatření zlepšujících a prohlubujících společnou práci v oblasti potírání drogové kriminality.

V dalším čísle informačního bulletinu Vás seznámíme s dalšími konkrétními útvary a součástmi policie ČR, které významně kooperují v dané problematice s Národní protidrogovou centrálou.

MINISTERSTVO FINANČÍ ČR

Generální ředitelství cel – odbor boje proti podloudnictví, protinarkotické oddělení – vůbec nejvýznamnější partner v oblasti přímého výkonu a opatření mimo resort Ministerstva vnitra. Vzájemnou spolupráci a součinnost hodnotíme jako nejvyšší

BEZPEČNOSTNÍ INFORMAČNÍ SLUŽBA

dosažený stupeň od roku 1991. Existuje přímá, operativní a vzájemná spolupráce, která se velmi významně promítla do řady úspěšně ukončených operací v období 1993-1994. V podstatě lze hovořit o společné pracovní skupině v dané oblasti.

Významný partner zejména v oblasti dlouhodobých akcí. Spolupráce je efektivní s odrazem v konkrétních případech. Existují přímé, operativní a vzájemné vazby, při stále stoupajícím trendu spolupráce. Jsou položeny základy k dobré a konkrétní spolupráci.

NÁRODNÍ CENTRUM PODPORY ZDRAVÍ

Významný partner v oblasti prevence a zdravotnictví. Realizují se zde přímé vazby s odrazem v konkrétních materiálech a školení. Vzájemná spolupráce je hodnocena pozitivně se stoupajícím trendem. NPDC spolupracuje s Národním centrem podpory zdraví při přípravě různých materiálů preventivní povahy a aktivně se účastní společných jednání a panelových diskusí.

Podobně jako u složek Ministerstva vnitra ČR, tak i v ostatních institucích a složkách, podílejících se na dané problematice bude pokračováno v následujících číslech informačního bulletinu.

STRUČNĚ Z HISTORIE NÁRODNÍ PROTIDROGOVÉ CENTRÁLY

REDAKČNÍ RADA

Po roce 1989 začalo docházet zprvu pozvolna, ale s postupující dobou stále razantněji k prudkým změnám v oblasti nelegální výroby, obchodu a šíření omamných a psychotropních látek na území České republiky.*

Výkonné složky policie specializované na tuto oblast v podstatě neexistovaly, vyjma částečného fungování struktur FKP a územně ohraničené činnosti protinarkotického oddělení Správy hl. města Prahy.

1.11. 1991 byla proto založena PROTIDROGOVÁ BRIGÁDA FEDERÁLNÍHO POLICEJNÍHO SBORU, jako základ celorepublikové specializované policejní služby působící v oblasti vyhledávání a odhalování všech forem trestné činnosti v oblasti omamných a psychotropních látek. Nebyly však dořešeny strukturální, systémové a další vazby, nehledě na trvající existenci již shora uvedených složek, které, byť částečně, fungovaly v uvedené oblasti výkonu policie ČR. Výsledkem byla neujasněná struktura, vzájemné vazby a z toho plynoucí dekoordinovanost a zmatky v oblasti příslušnosti a kompetencí.

Tento nevyhovující stav trval v podstatě až do závěru federálního období republiky.

Kvalitativně nový historický stupeň znamenal datum 1.1.1993, rok vzniku České republiky, kdy došlo ke zrušení nevyhovujícího modelu a stavu konce federace v oblasti policejního výkonu při řešení problematiky omamných a psychotropních látek a byla založena jednotná spojená protidrogová centrála České policie, která se pod názvem ODBOR DROG stala organickou součástí Útvaru organizovaného zločinu Ústředny kriminální policie a stala se skutečně policejní protidrogovou centrálou České policie výlučně působící v dané problematice i garantující mezinárodní spolupráci.

Odbor drog se postupně vyprofiloval jako mezinárodně uznávaný partner a stal se i v rámci České republiky efektivní policejní složkou, která se aktivně etablovala nejen v oblasti přímého výkonu – hlavní činností a náplní práce, ale i v oblasti participace a programech preventivních, školicích, legislativních atd. Za dobu své existence Odbor drog (1993 – 19994) uzavřel :

	1993	1994
Realizací celkem	73	95
Pachatelů	133	173
Cizinců	14	14
Trestných činů celkem	166	244
§187	79	118
§188	38	55
§188a	20	14
§ jiné	20	21
§187/2	10	20
§187/3	0	11
§188a/2	0	5

* viz článek „Současná situace v oblasti OPL“

Zajištěno drog	1993	1994
Kokain	12.250 g	17.125 g
Heroin	3.500 g	26.365 g
Hašiš	0	500.000 g
LSD	540	620
Morfin	0	305 g
Efedrin	1.250 g	12.505 g
Pervitin	1.010 g	260 g
Laboratoři	27	21
Varen	15	9

Na základě spolupráce se zahraničními protidrogovými centrály, bylo v cizině na základě předaných informací NPDC zadrženo :

Kokain - 3.000 g
Heroin - 98.000 g
Hašiš - 55.000 g

Odbor drog je členem dvou mezinárodních pracovních policejních skupin a na zasedání jedné z těchto skupin v červnu 1994 byl Odbor drog vyhodnocen jako neefektivněji pracující protidrogová centrála policie zemí bývalého východního bloku.

V závěru roku 1994, po dvou letech činnosti zde tedy stojí efektivní, výkonný policejní útvar, mající za sebou nemalé výsledky a úspěchy jak v rámci České republiky, tak v rámci mezinárodním na poli potírání drogové kriminality jako specifického jevu kriminality obecně.

Na základě hluboké analýzy činnosti za uvedené období byla koncem roku 1994 zpracována podkladová zpráva v rámci reorganizace celé Ústředny kriminální policie a navrženy jisté změny struktury Odboru drog s navrhovanými opatřeními i v rámci policie ČR obecně.

Na začátku roku 1995 tedy vzniká NÁRODNÍ PROTIDROGOVÁ CENTRÁLA (NPDC) České policie, která je organickou součástí Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu Kriminální policie – Policie České republiky, a je vrcholným výkonným, analytickým, metodickým a koordinačním útvarem policie ČR v problematice potírání drogové kriminality.

V následujícím období je nutno, pokud možno co nejpružněji dotvořit a vybavit personálně i materiálně oddělení drog na expoziturách Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu, oddělení mládeže a toxikomanie na Krajských ředitelstvích P ČR a Správy hl. m. Prahy, skupiny mládeže a toxikomanie na jednotlivých Okresních a obvodních ředitelstvích P ČR, přesně stanovit věcnou příslušnost, vzájemné vazby, informační toky a dotvořit tak celkovou republikovou strukturu policejních složek v oblasti vyhledávání a odhalování všech forem nelegální výroby, obchodu a šíření omamných a psychotropních látek.

SOUČASNÁ SITUACE V OBLASTI NEDOVOLENÉ VÝROBY, DOVOZU, PŘEVOZU, VÝVOZU, OBCHODU A ŠÍŘENÍ OMAMNÝCH A PSYCHOTROPNÍCH LÁTEK NA ÚZEMÍ ČESKÉ REPUBLIKY.

JUDr. JIŘÍ KOMOROUS

Od roku 1989 došlo v oblasti drogové kriminality k velice prudkému a vzestupnému vývoji, který se podstatně a negativně odrazil zejména v masivním nárůstu omamných a psychotropních látek na nelegálním drogovém trhu, který zasáhl především mládež. V některých sledovaných oblastech došlo až k 200% nárůstu drogově závislých osob – prvokonzumentů ve věkovém rozmezí 12 – 16 let. Drogy pronikají i do středních vrstev obyvatelstva a přestávají být pouze záležitostí kriminálního prostředí.

Které faktory nejvíce ovlivnily a ovlivňují současnou drogovou situaci v ČR ?

- A) Jedná se o strategické položení území České republiky ve středu Evropy a tím pádem na hlavních drogových tranzitních evropských trasách, zejména heroinové Balkánské cesty (její severní větev) a kokainové Jihoamerické trasy.
- B) Vysoce rozvinutý kvalitní chemický průmysl a tradičně velmi dobrou obecnou i speciální odbornou vzdělaností na území České republiky
- C) Velice kvalitní báze ilegálních výrobců domácích drog, která se zde vytvořila v době hermetického uzavření území republiky v období před listopadem 1989 a zaznamenává podstatný růst v současném období.
- D) Tradičně dobrý organizační a inteligenční potenciál obyvatel České republiky.
- E) Vysoká prostupnost a špatná kontrolovatelnost státních hranic České republiky.
- F) V současné době v České republice absentuje celospolečenský a koordinovaný postup v oblasti prevence, ale i resocializačních programů.
- G) Dochází u nás k absurdním, v Západní Evropě nemyslitelným věcem jako je vydávání publikací popisujících pěstování jednoho z druhů drog, ve veřejnoprávní televizní společnosti k popularizaci tzv. měkkých drog, k pořádání koncertů na podporu legalizace jedné ze skupiny drog a podobně. To vše ve svém kontextu ve spojení se stále vzrůstající aktivitou, organizovaností a brutalitou zahraničních i domácích zločineckých skupin vytváří velice vhodné podmínky a podhoubí pro nelegální drogové aktivity a organizovaný trh s omamnými a psychotropními látkami v České republice a zapojení tohoto území do mezinárodních zločineckých aktivit.
- H) Rokem 1989 končí období relativně uzavřených toxikomanských komunit, vyrábějících své produkty pro okru sobě známých konzumentů.
- I) Ztráta náplně činnosti do té doby vysoce organizovaných skupin páchajících trestnou činností v oblasti devizové a hospodářské trestné činnosti (např. veksl.)
- J) Plošná amnestie krátce po změně společenského zřízení
- K) Rozpad bývalého SSSR a válka na Balkáně spojená s rozpadem bývalé Jugoslávie. Tyto dva zahraniční momenty vedou k poměrně masivnímu proudu lidí z těchto dvou směrů na Západ, a tím pádem i do České republiky. V těchto dvou proudech politických a ekonomických běženců se na našem území objevují také profesionální zločinecké organizace, které se rychle zabydlují a působí jako středoevropský mezičlánek řetězce, začínajícího na jihu a východě a končícího v západoevropských enklávách.
- L) Nevyhovující stav legislativy

- M) Zatím ještě nefungující celorepubliková struktura specializovaných operativních součástí policie, podílejících se v dané problematice na potírání drogové kriminality a jevů souvisejících.
- N) Všechny tyto kriminogenní a společenské faktory pak vytvářejí základní stavební kameny současné české drogové scény a rychle se zabydlujícího organizovaného zločinu v této oblasti. Přes území České republiky se rychle otevřela nejsilnější severní větev tzv. Balkánské heroinové cesty vedoucí z jihovýchodu (Irán, Afghanistan, Turecko) na západ. Začíná se aktivovat jihoamerická cesta, která využívá území České republiky jako křižovatku kokainové trasy. Jako cílová země začíná být Česká republika testována a používána africkou hašišovou trasou a holandskou trasou LSD. Prudce stoupá domácí produkce cannabisu, ale zejména pak nelegální výroba methamphetaminu – pervitinu, nejznámější domácí drogy, která se postupně začíná prosazovat i v zahraničí. Začínají se množit signály o snahách otevřít ruskou východní a polskou severní cestu směřující do České republiky jako cílové oblasti a využívající území České republiky jako tranzitní země. K tomu všemu jsou stále zřejmější pokusy využít zejména z hlediska heroinu a kokainu území České republiky nejen jako tranzitní země, ale zejména jako cílové spotřebitelské oblasti. A zde můžeme bohužel konstatovat vyplnění našich prognóz, neboť Česká republika dnes již vedle tranzitu se svým územím stala jednoznačně jednou z cílových oblastí heroinu a to plně. Částečně pak působí jako jedna z cílových oblastí kokainu.
- O) K výskytu a druhům omamných a psychotropních látek na území České republiky lze uvést, že v současné době jsou zastoupeny na ilegálním českém trhu všechny světově známé drogy (heroin, kokain, MDMA v extazi, LSD v podobě tripů, hašiš, marihuana) a drogy domácí produkce (methamphetamin – pervitin, brown). Na základě analýzy zadokumentované drogové trestné činnosti lze charakterizovat výskyt jednotlivých druhů drog následovně :

METHAMPHETAMIN – PERVITIN se vyskytuje v podstatě ve všech kategoriích restauračních a klubových zařízení, včetně erotických salonů. Jeho výskyt je zaznamenáván zejména ve větších a velkých aglomeracích. Dnes se již objevuje i v pouliční distribuci.

BROWN se v současné době vyskytuje na drogové scéně ojediněle. Důvodem je složitá aplikovatelnost a jedná se zcela o privátní charakter. Jediná tato droga de facto přetrvávala v prostředí starých narkomanských komunit a má sestupný trend.

HAŠIŠ, LSD se vyskytují zejména v rockových, diskotékových, klubových a podobných zařízeních, kde se zdržuje mládež. LSD je monitorován zejména v podobách tripů a objevuje se společně s hašišem, přičemž hašiš v procentuálně větší formě i v pouliční distribuci, zejména ve velkých městských aglomeracích.

KOKAIN se týká zejména luxusnějších barů, klubů a restauračních zařízení vyšších cenových skupin, erotických salonů a exkluzivnějších diskoték. K pouliční distribuci nedochází, nebo pouze ojediněle.

HEROIN v podstatě zaplavil republiku v porovnání z minulým obdobím. Přestože pervitin zatím stále patří k znejneužívanějším drogám, heroin ho rychle „dotáhl“ a patří dnes k jedné z nejrozšířenějších, nejnebezpečnějších drog distribuovaných ve velkých městských aglomeracích ČR (zejména v Praze) i formou pouliční distribuce.

Pro dokumentaci uchycení se zahraniční produkce drog na území České republiky lze uvést orientačně jejich ceny v porovnání s domácí produkcí. Jeden gram pervitinu, jakožto drogy domácí produkce, lze zakoupit za částku 1.000 – 1.500,- Kč a drogy zahraniční produkce v mnoha případech velice levněji a to za orientační ceny :

HAŠIŠ	1 gram	400-500 Kč*
LSD	tripy	200-500 Kč
HEROIN	1 gram	400-800 Kč
MDMA	kapsle, tablety 1 kus	400-600 Kč
KOKAIN	1 gram	1.800-2.000 Kč

Jednotlivé aktuální cenové relace je nutno brát do úvahy pouze orientačně s přihlédnutím na faktory, které je vždy momentálně ovlivňují, jako je například množství a kvalita prodávané drogy, osoba odběratele, poptávka ve vztahu k druhům, místo prodeje apod. Z uvedeného přehledu cen jednotlivých druhů drog vyplývá charakteristické snižování a vytváření tzv. „dumpingových“ cen s cílem vytvořit na území České republiky trvalé odbytiště těchto látek, zejména zahraniční produkce.

Stručně je možno uvést cesty dopravy jednotlivých zahraničních drog na území České republiky. V případě hašiše, tento směřuje na naše území zejména ze severoafrické enklávy a z jihovýchodní oblasti, zejména Afghanistanu. LSD je na území republiky dopravováno tzv. holandskou cestou, kokain se k nám dostává jednak jihoamerickou leteckou a pozemní cestou. Heroin se dopravuje do České republiky stále ve větší míře z odboček tzv. Balkánské heroinové trasy (severní větev) pozemní cestou.

V případě charakteru a společenského postavení distributorů drog je nutno vidět různorodost vycházející z druhu drog, která je distribuována mezi spotřebitele, podle charakteru organizace a typu proorganizovanosti dané zločinecké skupiny. U domácích drog pervitinu a brownu mohou být distributory samotní výrobci, i když v poslední době se jedná o vyjímečný případ, jinak jsou to představitelé již statutárně určené v rámci zločineckého seskupení a mohou jimi být v podstatě zástupci všech společenských vrstev. Pokud se týká drog zahraničního původu (heroin, kokain a podobně), organizátoři se nerekrutují již jen z klasického zločineckého prostředí, ale do organizování a distribuce se zapojují i podnikatelé a nebo zástupci vyšších společenských vrstev.

Trestná činnost v oblasti omamných a psychotropních látek dostala jednoznačně v současné době organizovaný charakter (pomineme-li samozřejmě individuální výrobu či samopěstitele cannabis). Tento organizovaný charakter zločineckých skupin se odvíjí v různých formách a stupních složitosti a prokombinovanosti. V podstatě lze na formy proorganizovanosti nahlížet ze čtyř hledisek :

- a) zda se jedná o skupinu „výroba – distribuce – vývoz“, případně „výroba – distribuce“
- b) zda se jedná o skupinu „tranzit“
- c) zda se jedná o skupinu „tranzit – distribuce“
- d) zda se jedná o skupinu „dovoz“

Dalším z hledisek je samozřejmě nacionalita skupin, internacionálnost či promíšenost daných skupin.

Nejaktivnější se zatím na území České republiky projevují formy „výroba – distribuce“, následuje „tranzit“ poté „dovoz – distribuce“ případně „tranzit – distribuce“ a v poslední řadě je to forma „výroba – distribuce – vývoz“. Ve formě „výroba – distribuce – vývoz“ se v současné době profiluje česká komunita. V dalších formách převládají příslušníci jiných států a národností, zejména původu Kosovoalbánského, občané bývalého SSSR, Afriky a Jižní Ameriky. V poslední době se zvyšuje podíl českých občanů ve formách drogové

kriminality „tranzit“ a „tranzit – distribuce“ a naopak příslušníci jiných států a různých národností se stále výrazněji snaží proniknout do formy „výroba – distribuce – vývoz“. V rámci těchto oblastí a forem zatím nejorganizovanějším charakterem působí Kosovoalbánci a příslušníci národů bývalého SSSR, včetně tvrdosti a brutality. U skupiny Kosovoalbánské komunity je evidentní i snaha o investice v legální sféře podnikání na území České republiky.

Na území České republiky je zneužívána na prvním místě psychotropní látka pervitin a to zejména střední a mladší generací. Nejmasověji ve zločineckém prostředí. Kokain je zneužíván spíše finančně lépe postavenými obyvateli ČR, výrazně proniká mezi podnikatelské vrstvy. K dramatické změně v negativním slova smyslu dochází u heroinu a to vzhledem ke změně z látky tranzitní na látku končící na území České republiky. Zvláštní negativum představuje vzrůst poptávky mezi mládeží, což je „pozitivním“ cílem obchodníku s drogami.

Zločinecké skupiny Kosovoalbánců, Arabů, Rusů, Ukrajinců a dalších a již i českých distributorů zaplavují domácí trh všemi druhy drog a cílevědomě se zaměřují na mládež a místa jejich soustřeďování – rockové kluby, restaurace, kluby mládeže apod., kde nabízejí své zboží :

- a) otevřenou formou (dnes již převládající)
- b) skrytou formou (pod legendou povzbuzujících prostředků, vitamínů apod. – tato forma již pomalu zaniká)

Dumpingové ceny a v některých případech i zdarma dávané drogy vytvářejí hroznou situaci. Alarmující jsou zejména následující fakta :

- 1) za poslední tři měsíce v Praze stoupl v léčebných zařízeních počet lidí závislých na heroinu o 40% (lékařské zdroje)
- 2) za poslední období stoupl počet prvokonzumentů drog pervitinu a heroinu o 200%. Jedná se o věkovou hranici 112 až 16 let (lékařské zdroje)
- 3) heroin již dostihl v množství, distribuci a zájmu pervitin
- 4) drogová scéna již není doménou pouze Prahy a velkých krajských aglomerací, ale proniká již i na okresní úroveň.
- 5) Stoupá organizovanost, konspirativnost, brutalita zločineckých skupin etablovaných se v této oblasti
- 6) V Praze, jako prvním městě České republiky vznikla již otevřená drogová scéna.

Nejzneužívanějšími drogami mezi mládeží jsou marihuana, hašiš, LSD, pervitin a heroin. Drogy se dnes běžně začínají objevovat na středních školách všech typů. Není to důsledek přímé cílené akce zločineckých organizací, ale důsledek stoupajícího množství drog mezi mládeží obecně. K tomu bych rád uvedl, že zatím není znám jediný pozitivní případ drogy ve žvýkačkách, bonbónech a podobně, jak to čas od času „proskočí“ sdělovacími prostředky.

K účinnému boji proti drogové kriminalitě je nutno přijmout změny v dosavadním postupu všech zainteresovaných subjektů v následujících bodech :

- 1) vytvoření odpovídající legislativy
- 2) specializace pracovišť policie s cílem vytvoření silných a účinných součástí k odhalování, potírání a narušování drogových aktivit (snižování nabídky)
- 3) aktivní a masivní preventivní činnost všech resortů, institucí a vědních oborů se širokým zapojením masmedií (snižování poptávky)
- 4) vytvoření široké škály a možností léčebných aktivit a zařízení
- 5) resocializační programy
- 6) alternativní možnost trestů v souvislosti s drogovou problematikou

Celkově lze problematiku drog uzavřít konstatováním, že jednoznačně vzrůstá organizovanost, konspirativnost, tvrdost a brutalita. Projevují se evidentní snahy o pronikání do politických a bezpečnostních struktur a konkrétní případy praní špinavých peněz v této oblasti. Stále výrazněji se do obchodu s drogami zapojují občané České republiky a to nejen klasičtí příslušníci kriminálního podsvětí, ale i tzv. čistí, tzn. dosud netrestané osoby.

K řešení této situace je nutné společné působení nejen v oblasti represe, ale zejména v oblasti prevence. Jen tak se může dařit tento kardinální problém řešit a držet v reálných mezích.

Že to lze ukazují například zkušenosti a konkrétní výsledky ve Spojených státech amerických nebo ve Švédsku.

ZÁKLADNÍ INFORMACE K ORGANIZOVANÉMU ZLOČINU

JUDr. JAN CHMELÍK

I. ÚVOD DO PROBLEMATIKY ORGANIZOVANÉ KRIMINALITY

Organizovanou kriminalitu je nutno považovat za jeden z nejnebezpečnějších jevů současného světa. Nasvědčují tomu četnost a následky organizovaného zločinu ve světě a zatím nevýrazné projevy u nás. Historické kořeny organizované kriminality nutno hledat již ve středověku, kdy na území Itálie již působila sicilská Maffie a poté od 19. Století neapolská Cammora. V novodobém pojetí se koncem 19. Století rozvinula v USA, zejména v Chicagu a v New Yorku, kde se vytvořily organizované skupiny zločinců z řad irských, židovských, ale především italských přistěhovalců (La Cosa Nostra). V posledním desetiletí se tento jev rozšířil i do nových teritorií, zejména do Německa, Velké Británie, Japonska, Mexika, Kolumbie, Číny, a začíná se projevovat i u nás.

Současná situace ve světě vytváří pro rozvoj organizovaného zločinu příznivé podmínky, zejména v důsledku pozitivních změn jako jejich nežádoucí produkt. V souvislosti s tím nejen že roste kriminalita spojená s přistěhovalectvím a pašováním, ale hlavně se rozvíjí nadnárodní zločinnost. Skupiny organizovaných zločinců se volně přesouvají z jednoho státu do druhého a jejich spolupráce i sféry působení se realizují bez ohledu na hranice.

Nadnárodní kriminalita se rozvíjí i na území našeho státu. Pro tuto činnost se u nás vytvořily relativně vhodné podmínky, ke kterým patří probíhající ekonomická transformace, nedokonalá a neustálená legislativa, radikální přestavba justičního aparátu, orgánů policie i správního aparátu. V první fázi k nám od počátku 90. let pronikaly organizované skupiny zločinců z bývalého SSSR a dřívější Jugoslávie. Později zde začaly operovat i organizované skupiny italské. V poslední době se začíná uplatňovat velmi silný vliv čínského organizovaného zločinu. Na tyto zahraniční skupiny se pak napojují domácí kriminální živly.

Organizovaný zločin představuje společensky velmi závažný jev pro, svou vysokou organizovanost, disponováním značnými finančními prostředky, špičkovou technikou, dokonalými informacemi, možnostmi a ochotou použít zbraně. Tito zločinci používají nevybíravé prostředky nátlaku a jejich akční radius nezná omezení. Organizovaná kriminalita tím nabývá nové, podstatně vyšší společenské nebezpečnosti než je tomu u kriminality „běžné“.

II. PODSTATA A POJETÍ ORGANIZOVANÉ KRIMINALITY

V teorii i praxi je nutné důsledně rozlišovat jednak organizovaný trestný čin, činy popřípadě organizované skupiny pachatelů ve smyslu kvalifikovaných způsobů páchaní určité trestné činnosti od organizované trestné činnosti (kriminality) ve smyslu kriminologickém, tedy z pohledu věcné stránky.

Organizovanou kriminalitu je také třeba odlišovat od pojmu skupinová kriminalita. Skupinová kriminalita je pojem širší, protože může být páchána několika osobami, aniž by jejich činnost byla organizována – například spontánní připojení se dalších pachatelů k právě páchané trestné činnosti. Organizovaná kriminalita se proto jeví jako určitý druh skupinové kriminality. Skupinová kriminalita nemusí být organizovaná - například spontánní připojení se dalších pachatelů k právě páchané trestné činnosti apod.

Dosavadní pojetí organizované kriminality je velmi nepřesné. Většinou se autoři orientují na charakteristiku některých nejmarkantnějších znaků. Vymezení organizované kriminality a její vztahové otázky k ostatní kriminalitě je velmi důležité. Za ucelenější rozbor této problematiky lze považovat monografii H.J. Schneidera „KRIMINOLOGIE“, kde se autor věnuje teorii vzniku organizované kriminality a hlavním znakům, které ji provází.

Organizovanou kriminalitu lze chápat z několika přístupů :

- 1) *marxistický přístup* ji chápe jako organizovaný zločin rozvíjející se jako důsledek kapitalistického systému
- 2) *funkcionální přístup* ji chápe jako metodu jak vést kriminální podniky a jak vytvářet a upevňovat kriminální vůdčí pozice
- 3) *nominační (pojmenovací) přístup* spíše personifikuje tím, že zdůrazňuje kdo je chápán jako organizovaný zločinec. Za toho považuje pak osobu, která je takto definována okolím a dalšími členy organizovaného zločinu
- 4) *strukturální přístup* ji chápe jako důsledek strukturálních nedostatků ve společnosti umožňujících vznik alternativních nelegálních organizací, které uspokojují potřeby občanů
- 5) *systémový přístup* ji chápe jako organizovaný zločinný systém, který je založen
  - a) na tradičním neformálním rodinném systému
  - b) na systému složeném ze zločinců z povolání
  - c) na systému s pevnou byrokratickou, monokratickou strukturou

Zjednodušeně organizovaný zločin představuje specifickou podnikatelskou aktivitu organizovanou podle modelu prosperujícího podniku s tím, že nejsou respektovány společenské normy. Primárně je organizovaný zločin zaměřen na tržně orientovaný obchod a poskytování zboží či služeb, které jsou zákonem omezeny nebo zcela zakázány. Organizovaný zločin si vytváří novou poptávku jako jiné (legální) podniky, aby si podržel nebo rozmnožil zisk.

Základním znakem charakterizujícím organizovaný zločin je vysoký stupeň **profesionalizace**. Ta je charakterizována především vysokou úrovní organizovanosti, která spočívá na koncepční, plánovitě a pevně hierarchicky členěné organizační struktuře s přesně vymezenými funkcemi, dělbou práce, propojením různých oblastí, jednotných a přísně dodržovaných normách chování. Jde o dlouhodobou a plánovitou trestnou činnost, páchanou hierarchicky strukturovanou skupinou osob s propracovanou dělbou práce. Další podmínkou profesionalizace je dokonalé technické vybavení a to střelnými zbraněmi, spojovací technikou, automobily, počítači a podobně. Nezbytným požadavkem úspěšné činnosti jsou dokonalé informace získávané zpravidla z oficiálních zdrojů přesahujících hranice států. Profesionalizace je charakterizována dále vysokou úrovní činností, variabilitou a pružností pachatelů. Nejsou páchany delikty pouze v průběhu akcí, ale i k udržení majetku a k zamezení trestního stíhání a rovněž tak k prosazování přísných pravidel uvnitř skupiny, k vyřazení jiné kriminální konkurence a k rozšíření mocenských zájmů.

Druhým významným znakem, charakterizujícím organizovaný zločin je **značné bohatství nabývající formu kapitálu**. Takřka nemezené finanční prostředky, které jsou získávány touto trestnou činností, jsou opět vkládány do činností k zajištění nových zisků.

Třetím charakteristickým znakem je **mezinárodní spojení**. U páchané trestné činnosti se projevuje značný počet zahraničních pachatelů. Nezřídka jsou plánovány a řízeny ze zahraničí. Na provedení konkrétní akce jsou její vykonavatelé dopraveni a po provedení akce dopraveni zpět do zahraničí. Mezinárodní spojení však nemusí být vždy pravidlem. Nelze vyloučit, že organizovaný zločin je páchán organizovanou skupinou v rámci jednoho státu. Lze však již vyloučit regionální charakter organizovaného zločinu z pohledu jednoho státu.

Významným znakem organizované kriminality je její pronikání do oficiálních společenských struktur. V první fázi jde o to, aby zkorumpovaní nebo zkompromitovaní představitelé organizovanému zločinu sloužili podáváním informací, ochranou, ovlivňováním soudních jednání. V konečné fázi jde o to, aby organizovaný zločin dosáhl rozhodujícího vlivu v politice, ekonomice, sdělovacích prostředcích a podobně. Organizovaná kriminalita

tak usiluje o zajištění spojení s představiteli státního aparátu, kteří by zločincům sloužili. Hovoří se o „vtažení“ pracovníků státních orgánů včetně justice a policie do trestné činnosti.

Základní funkcí organizované kriminality je dosažení maximálních zisků. Tomu napomáhá **zajišťovací funkce**, která souvisí se zajištěním maximální bezpečnosti v podnikání. Pro obě funkce je nezbytné, aby organizovaný zločin pronikal do oficiálních struktur.

Organizovaný zločin lze tedy shrnout do konstatování, že jde o specifický typ mnohostranné trestné činnosti vykazující řadu shodných rysů s podnikatelskou činností, organizovaný za účelem dosahování maximálního zisku bez ohledu na použité prostředky a oblasti podnikání. Reaguje na strukturu společenské poptávky.

Základními znaky organizovaného zločinu jsou :

1. **profesionalizace** charakterizovaná vysokou úrovní organizovanosti, plánovitostí, dělbou práce, hierarchicky členěnou strukturou, špičkovým technickým vybavením, aktuálními a přesnými informacemi
2. **kapitálem** tvořeným značnými, téměř neomezenými finančními prostředky
3. **mezinárodním propojením** pro neomezený pohyb osob, peněz a informací
4. **pronikáním do oficiálních společenských struktur** cestou kompromitování a korupce, investováním zisků v hospodářské sféře

DEFINICE ORGANIZOVANÉ KRIMINALITY I.

Pod pojmem organizované kriminality zařazujeme ty druhy skupinové, zvláště závažné úmyslné trestné činnosti, jejíž základním znakem je vysoký stupeň organizovanosti založený na koncepčnosti, soustavnosti, hierarchicky uspořádané dělbě práce a moci, na dokonalých informacích.

DEFINICE ORGANIZOVANÉ KRIMINALITY II.

Do organizované kriminality zařazujeme skupinovou soustavně páchanou trestnou činnost s vysokým stupněm profesionality, organizovaností, dělbou práce a moci s cílem zvyšování kapitálu a vlivu ve společnosti.

III. VNITŘNÍ ORGANIZAČNÍ STRUKTURA SKUPIN

Skupiny organizovaného zločinu se vyznačují vysoce organizovanou strukturou postavenou na profesionalitě. Zločinecké organizace zpravidla vykazují tři stupně organizace :

1. centrum řízení, které je silně zakonspirované a oddělené od bezprostředního výkonu
2. střední článek, který zajišťuje operativní řízení a izoluje centrum od nižších článků
3. výkonný článek

Podle dostupných informací lze tvrdit, že existují nejméně dva modely organizace podle vnitřního uspořádání.

PYRAMIDÁLNÍ, ve kterém dostává příkazy z centra střední článek, který je přenáší na výkonnou složku.

SÍŤOVÝ, ve kterém je organizace tvořena sítí relativně samostatných a autonomních buněk, vyvíjejících vlastní aktivity.

Vyšší formou organizace je **kartel a syndikát**, v nichž se sdružuje více rozsáhlejších jednotlivých organizací, které jsou sdruženy za účelem společného podnikání v určitém oboru. Tyto organizační celky mají obvykle značný společenský a politický vliv.

Hierarchii jednotlivých stupňů a funkcí lze vyjádřit následovně :

ŘÍDÍCÍ CENTRUM :

- šéf** - určuje pravidla práce, způsob komunikace, hierarchii
- určuje druh a strategii činnosti, způsob výběru lidí, rozdělení a způsob využití zisku
  - zabezpečuje organizační úkoly a koordinuje styky

ochranka šéfa – zabezpečuje fyzickou ochranu šéfa

poradci – realizují rozhodnutí šéfa, v určitých věcech mají právo rozhodovat sami

- udržují vazby na ostatní skupiny
- koordinují práci se zahraničními skupinami

právní poradci – zabezpečují beztrestnost, paralizují trestní stíhání, dodávají typy. Zpravidla se jedná o externisty

STŘEDNÍ ŘÍDÍCÍ ČLÁNKY :

Vedoucí skupiny – vykonávají pokyny hlavního šéfa

- podílejí se na tvorbě strategie činnosti skupiny
- tipují vhodné objekty
- řídí akce
- kontrolují disciplínu, soudí provinilé členy
- podílí se na ochraně hlavního šéfa

pokladník – zabezpečuje finanční otázky skupiny

právníci skupin – právní ochrana členů skupin a akcí skupiny

politická ochranka – zaměřuje se na kompromitování politiků, funkcionářů státního aparátu a policistů

ŘADOVÍ ČLENOVÉ SKUPIN :

pěšáci – vykonávají akce

tipaři – tipují a poskytují informace o vhodných objektech napadení

přechovávači (překupníci) – ukrývají lup

faktoři – mají svěšené určité teritorium, za které odpovídají

kurýrní služba – zajišťuje dopravu, převoz zájmových zásilek

distributoři – distribuuji zboží mezi řadové občany nebo podniky

transportéři – zajišťují převoz zboží, často i přes hranice

ubytovatelé – zajišťují ubytování, konspirační byty a podobně

Uspořádání organizace se vyznačuje přísným oddělením centra a vedení od provozních složek. Vůdci jsou silně zakonspirováni a zpravidla se nezúčastňují jednotlivých akcí. Pro organizovaný zločin jsou charakteristické přísné normy chování, které jsou respektovány a jejich porušení je přísně trestáno. K řízení organizace jsou využívány shromáždění a koordinační schůzky. Spory a kázeňské přestupky jsou důsledně a přísně řešeny. Pro členy organizace však platí určitá „sociální výpomoc“ v případě potřeby rodin členů organizace.

NĚKTERÉ TYPICKÉ ORGANIZACE ORGANIZOVANÉHO ZLOČINU

La Cosa Nostra – byla vytvořena italskými přistěhovalci do USA

Její složení : capo (kmostr) - consigliere (poradce)
subcapo (náměstek)
caporegime (poručíci)
soldati (vojáci)
associates (pomocníci , přidružené osoby)

Jedná o základní jednotku (rodinu). V USA údajně působí cca 12 rodin, které kontrolují vzájemně rozdělená teritoria. Koordinaci provádí nejvyšší rada, složená z kmostrů z celé země. Dbá na prosperitu, má konečné slovo v řešení sporů, schvaluje po formální stránce nové kmotry.

K typickým zákonům patří zákon omerty, mlčení o záležitostech rodiny. Existuje naprostá nadřazenost rodiny všemu ostatnímu. K dalším zákonům patří zákaz pletek s manželkami jiných členů rodiny a zákaz vzájemně se okrádat a napadat mezi členy rodiny. Obdobná struktura existuje u klasické italské Maffie (pocházející ze Sicílie), která sloužila jako vzor při vytvoření La Casa Nostry.

Camorra – organizace, která vznikla v Neapoli a jejím okolí. Je považována za druhou největší organizaci v Itálii. Má opět třístupňovou hierarchii :

- boss (šéf)
- leader (vůdci středních článků, skupin)
- group (skupiny)

Struktura a způsob činnosti organizovaných skupin pocházejících z území bývalého SSSR jsou méně známé. Po rozpadu SSSR vznikají tzv. „zloději podle zákona“ thiev-in-law. Jejich struktura má být podobná Maffii. Charakteristickým znakem těchto skupin je typické tetování.

Ke skupinám asijského původu patří *čínské triády*, které byly původně utvořeny jako skupiny odporu proti dinastii Man-chu v 17. století. Po vzniku Čínské republiky v roce 1912 se přetvořily ve společnosti provozující zločin. Název triáda vyjadřuje posvátný emblém, který mají ve znaku – trojúhelník. Jeho tři strany představují tři základní síly : **nebe, země a člověk**. Triády působí nejen v Číně (Honkongu), ale také na Thajvanu, v USA a dalších zemích, kde rozšiřují svůj vliv prostřednictvím čínských komunit, které zde žijí. Triády představují decentralizovanou síť to znamená, že příkazy k akcím nevychází z centra. Vedoucí představitelé triád (senioři) spíše rozhodují spory a dostávají „dávky“ od členů. Nevykonávají řízení akcí. Zajímavé na triádách je, že stále platí přísná a brutálně prosazovaná integrita tajemství organizace.

Kromě triád existují i takzvané *tongy*, které slouží převážně ke krytí činnosti triád. Členství v triádě a v tongu se může vzájemně prolínat.

Skupiny japonského organizovaného zločinu jsou obvykle známy pod označením *Yakuza*, jinak japonci označované jako BORYOKUDAN. Mají přes 2.500 skupin s více než 85.000 členy. Na rozdíl od všech jiných zločineckých organizací se v japonské společnosti těšili určité slávě, úctě a respektu. Veškerá autorita a majetek je shromážděn do rukou šéfa „OYABUN“. Statut člena se odvozuje od jeho efektivnosti. Očekává se, že při vstupu nového člena do organizace odevzdá veškerý svůj majetek organizace, těm, kteří stojí nad ním. Jejich aktivity jsou silně promíseny s legálními ekonomickými a finančními operacemi. Jejich prostřednictvím tak pronikají i do zahraničí při pašování drog, zbraní a podobně.

Organizované skupiny u nás zatím nedosahují takové úrovně organizovanosti jak bylo uvedeno. Je však již patrné jisté oddělování řídicích funkcí od výkonných, prohlubuje se organizovanost i dělba práce.

Pokud jde o otázku zapojování se vedoucích skupin do vlastních akcí platí, že čím vyšší stupeň organizovanosti, tím je podíl vedení na bezprostředním páčání trestné činnosti menší. V našich podmínkách zatím není vedení vyčleněno mimo bezprostřední páčání trestné činnosti. S růstem organizovanosti a provázanosti na zahraniční organizace, lze očekávat i v této oblasti změnu.

Na organizované trestné činnosti se často podílejí i lidé, kteří nejsou přímými nebo stálými členy zločineckých skupin.

Externisté se na činnosti organizovaných skupin podílí cca z 50%. Zejména jsou najímáni pro konkrétní akce specialisté. Externisté jsou dále nasazováni zejména tam, kde hrozí velké riziko střetu a postihu. Jsou přitom pověřováni takovými úkoly ze kterých nemají možnost proniknout a zjistit strukturu organizace a její činnost. Nejčastěji zabezpečují specializované činnosti a služby kurýrů, padělatelů, dopravců a pašeráků, najatých vykonavatelů trestů a podobně.

S činností organizovaných skupin souvisí zákonitě i používání násilí. To se projevuje navenek buď v nezbytných případech ohrožení nebo střetu, ale i jako forma zastrašení protivníků. Uvnitř skupiny je používáno k udržení disciplíny. Vždy je však cílené, účelové a vesměs jde o netvrďší formy. Nikdy však není samoučelné. Navenek vůči policii nebo vůči občanům je používáno v nezbytné míře, zato však s plnou razancí.

IV. FORMY ORGANIZOVANÉHO ZLOČINU V ČESKÉ REPUBLICCE

Trestná činnost páčána organizovanými skupinami je velmi různorodá a zahrnuje téměř všechny objekty chráněné trestním zákonem. Nejčastěji se organizovaný zločin zaměřuje na výrobu, pašování a distribuci drog, které lze bez nadsázky nazvat jako nejlukrativnější zdroje zisku. Dále je to obchod se zbraněmi, toxickými a radioaktivními materiály. Do sféry organizovaného zločinu patří rovněž vydírání, vybírání poplatků za ochranu, vymáhání dluhů, prostituce a obchodování se ženami.

Do kategorie velmi složitě prokazatelných trestných činností patří praní špinavých peněz. Svým rozsahem a dopadem na vědomí veřejnosti však působí kriminalita spojená s krádežemi automobilů a mezinárodní obchod s odcizenými automobily, krádeže kulturních památek. Mezi časté aktivity u organizované kriminality patří i daňové podvody (například lehké topné oleje, aféra „RUM“ a podobně) a rozvíjející se počítačová kriminalita.

Násilné delikty vně organizované skupiny nejsou běžné. V postkomunistických státech se však rozmáhají a jsou velmi častější vraždy na objednávku mezi podnikateli. Velmi brutálních metod používají zejména mafie z bývalého SSSR (Čečenové).

K některým nejfrekventovanějším formám trestné činnosti spojené s organizovaným zločinem :

Krádeže aut – patří k jednomu z typických kriminálních deliktů páchaných a organizovaných zločineckými organizacemi, do kterých jsou již zapojeni i občané České republiky. Naše republika je využívána k tranzitu, ale i k přímé realizaci této trestné činnosti. Vozidla u nás odcizená jsou distribuována zejména do Polské republiky a odtud dále na východ. Nezbytnou součástí této trestné činnosti jsou padělatelské aktivity ve vztahu k dokladům k vozidlu – padělané osvědčení a další doklady. Do této trestné činnosti jsou vtaženi policisté z dopravních inspektorátů. Formy páčání této trestné činnosti jsou různé :

- od klasického odcizení vloupáním, přes výrobu falešných klíčů z uzávěrů benzínových nádrží, nepravé odtahové služby až po využití podvodného leasingu. Přes zdánlivou jednoduchost trestné činnosti, její dokladace je velmi složitá a v případech převozu vozidel odcizených v zahraničí přes naše území zahraničními pachateli je problematické použití našeho zákonodárství, zejména z důvodu působnosti trestního zákona. Síť zlodějů, převažců, padělatelů dokladů, překupníků a finálních prodejců je zastřešena organizátory.

Finanční podvody – jde o podvodné získávání zboží, finanční částky získané odběrem zboží od firem za využití vlastního nebo falešného podnikatelského oprávnění, falšování platebních dokladů (příkazů, výpisů z účtu a podobně), fingované úhrady šeky atd. Samostatnou problematikou je pak praní špinavých peněz, které je za současného právního stavu jen obtížně prokazatelné. V podstatě bez povinnosti prokázat původ peněz je nereálné tuto trestnou činnost dokladovat. Špinavé peníze jsou investovány zejména do nemovitostí. Dále to této oblasti patří i neoprávněné podnikání, neplacení daní, pojistných dávek a podobně.

Vydírání - je pro nás novou formou páchaní trestné činnosti. Jde o nabízení ochrany podnikatelům za vysoké částky. Pokud podnikatel odmítne je mu vyhrožováno násilím i na rodinných příslušnících nebo na majetku. Další formou je pak donucování podnikatelů k odběru zboží na jejich jméno, firmu a následný prodej bez zaplacení dodavateli. Výtěžek si ponechá organizace. Ke klasickému vydírání lze přiřadit i vymáhání dlužných částek. U této formy lze předpokládat vysokou latenci, motivovanou zejména strachem z odvety vyděračů, ale i obavou, že bude prozrazeno porušování zákonů samotným podnikatelem (nesprávný odvod daní a podobně).

Nelegální přeprava osob – Česká republika je především tranzitní zemí. Hlavní proud migrantů přichází zejména z Balkánu, další část z Asie. Čeští občané se podílejí na převaděčské činnosti zhruba z poloviny. Migranty přebírají po jejich příjezdu do České republiky a zajišťují jejich dopravu na západní hranice. Základní organizace zabývající se ilegálním převaděčstvím jsou v Jugoslávii, ale také ve Vietnamu a Turecku, částečně se podílí i Bulhaři a Rumuni. Organizování ilegálního přechodu hranic spočívá v dopravě na hranice, v zorganizování přechodu hranice, v zajištění základních služeb na německé straně. Do organizačního zajištění patří i typování nejvhodnějších míst i ilegálnímu přechodu, monitorování systému ochrany hranic a způsob jeho narušení. Převáděné osoby, pokud se nedopustí násilí při ilegálním přechodu hranic, nejsou postižitelné za trestný čin. Trestní postih lze uplatnit pouze u organizátorů.

Drogy – jsou fenomén typický pro organizovaný zločin a stávají se problémem i České republiky. Naši občané se již aktivně podílí na organizování i samotné přepravě tvrdých drog přes naše území.

Organizovaná prostituce nebo obchodování se ženami – místem určení je zpravidla Itálie. Organizátoři tohoto druhu trestné činnosti jsou i čeští občané, neznámá romové. K této trestné činnosti jsou často využívány inzeráty nabízející práci v zahraničí. Dívce, která se nechá takto podvodně zlákat je vyplacena záloha, je převezena do zahraničí, kde je předána zpravidla zahraničnímu organizátorovi. Dívky jsou rozděleny do menších skupin, jsou jim odebrány pasy a tak je jim znemožněn dojezd domů a jsou nuceny, často i násilím, vykonávat prostituci zejména odpracování si zálohy, kterou již obdržely a aby měly prostředky ke své obživě. Mezi jednotlivými skupinami prostitutek dochází ke konkurenčnímu boji, který vede i k násilí a vraždám. Podíl zahraničních organizovaných skupin na organizované kriminalitě v České republice je již nepatrný. Jsou poznatky, že na našem území pracují skupiny Italů, Číňanů a Rusů. Vyšší stupeň organizovanosti a širší obsah činnosti je patrný zejména u italských a ruských skupin.

V. PODMÍNKY VZNIKU A ŠÍŘENÍ ORGANIZOVANÉ KRIMINALITY, OPATŘENÍ PROTI ORGANIZOVANÉ KRIMINALITĚ

Na vznik a šíření organizovaného zločinu mají vliv stejné faktory jako u obecné a hospodářské kriminality.

Ze subjektivních faktorů jsou to zejména osobnostní rysy (povaha, sklony, věk, pohlaví). Subjektivní faktory jsou velice úzce ovlivňovány společenskými faktory jako je hodnotový systém, morálka, kulturní tradice, úroveň právních norem, stav vnitřní správy, vnitřní i mezinárodní politická a ekonomická situace. Významnou roli hraje etnický faktor a migrace obyvatelstva. V řadě případů lze na vznik a činnost organizované skupiny aplikovat tržní model nebo tzv. teorii příležitosti, která je vysvětlována jako organizované uspokojování určitého druhu společenské poptávky zaručující vysoký zisk nelegálním způsobem.

Z právních norem má negativní vliv zejména jejich nejednotnost, přílišná komplikovanost právního systému, mezery v legislativě, které umožňují buď obcházení zákona nebo danou problematiku vůbec neřeší.

V oblasti ekonomiky za nejzávažnější vliv na vznik a šíření organizovaného zločinu jsou považovány transformační procesy hospodářského systému a velký (zpočátku nekontrolovatelný) přesun ve vlastnických vztazích. K tomu přispělo i oslabení kontrolní činnosti státních orgánů a minimální ochrana majetku.

Odhalování a vyšetřování aktivit organizovaného zločinu vyžaduje hlubokou a náročnou analýzu množství dat z různých zdrojů. Z tohoto pohledu je u nás nezbytné vyřešit otázku shromažďování dat a jejich ochranu proti zneužití se zřetelem na dodržování lidských práv. Zahraniční experti doporučují vytvoření specializovaného policejního orgánu k řešení organizované kriminality s legální úpravou užití skrytých pátracích a vyšetřovacích metod. Pro úspěšný boj s tímto druhem trestné činnosti je bezpodmínečně nutná operativní, pružná a rychlá výměna informací mezi orgány bojující proti organizované kriminalitě. Z tohoto důvodu je nezbytná vzájemná provázanost informačních systémů a jejich napojení na zahraniční informace. Pro zajištění těchto požadavků je proto doporučován jeho nejefektivnější a nejúčinnější systém řešení vytvoření speciálního útvaru pro boj s organizovaným zločinem s celostátní působností. Je nemyslitelné, aby byl boj proti organizované kriminalitě veden lokálně, krajově. Výkonný útvar na centrální úrovni musí být schopen řešit v případě potřeby komplexně celou problematiku až po realizaci a zásah proti pachatelům bez vazby na místní policejní služby. Bude zřejmě i nezbytně nutné soustředit vyšetřování této trestné činnosti na úřad vyšetřování s celorepublikovou působností, protože jenom tak může být docíleno propojení trestního řízení s operativním šetřením, pružné a operativní spolupráce mezi kriminální policií a vyšetřovatelem. Objevují se dokonce úvahy o vhodnosti vyčlenění speciálního státního zástupce pro trestní řízení s organizovanou kriminalitou. Takto vytvořený a vzájemně propojený systém orgánů justice a policie je základním předpokladem pro úspěšný boj s organizovanou trestnou činností.

Na oblast mezinárodní spolupráce v boji s organizovanou kriminalitou poukazuje mimo jiné Konvence členských států Rady Evropy o praní, vyhledávání, zadržování a konfiskaci výnosů ze zločinu. Text této konvence byl schválen Výborem ministrů v září 1990. Mimo jiné Konvence vymezuje některé pojmy, které mohou mít v různých státech odlišný význam.

ZISK charakterizuje jako jakoukoliv hospodářskou výhodu z trestných činů, která se může skládat z jakéhokoliv majetku uvedeného v podstavci b) článku prvního.

MAJETKEM je rozuměn jakýkoliv majetek ať již hmotný či nehmotný, movitý či nemovitý, právní listiny nebo dokumenty dosvědčující nárok na takový majetek nebo účast na takovém majetku.

SOUSTAVOU NÁTROJŮ je rozuměn jakýkoliv majetek jehož se použilo, nebo se zamýšlelo použít jakýmkoliv způsobem zcela nebo z části ke spáchání trestného činu.

KONFISKACÍ se rozumí trest nebo opatření nařízená soudem po řízení ve vztahu k trestnímu deliktu, které má za následek konečné zabavení majetku.

PREDIKATIVNÍ DELIKT – pod tímto pojmem je rozuměn jakýkoliv trestný delikt, který přinesl zisk, který se může stát předmětem dalšího deliktu propírání.

DELIKTEM PROPÍRÁNÍ je rozuměno :

- přeměna nebo převod majetku za předpokladu, že takovým majetkem je zisk za účelem utajení nebo zastření nezákonného původu majetku nebo pomáhání jakékoliv osobě, která je zapletena do páčání predikativního deliktu, s úmyslem vyhnout se právním důsledkům svého jednání.
- utajení nebo zastření pravého charakteru, zdroje, místa, dispozice, pohybu, práv ve vztahu k majetku nebo jeho vlastnictví s vědomím, že takový majetek je ziskem
- získání, držení nebo používání takového majetku s vědomím, že v době převzetí byl majetek ziskem
- účast, spojení nebo spiknutí ke spáchání, k pokusu spáchání, pomoci, návodu, usnadnění spáchání deliktu.

VI. SOUCASNÉ A PŘIPRAVOVANÉ ZÁKONODÁRSTVÍ K ORGANIZOVANÉMU ZLOČINU.

K tomu abychom mohli kvalifikovaně hovořit o trestně právním postihu organizovaného zločinu, je nutno si uvědomit rozdíl mezi pojmy organizovaný trestný čin a organizovaná trestná činnost.

Organizovaný trestný čin je pojem hmotně právní. Ve své podstatě vyjadřuje formy trestní součinnosti ve smyslu § 10 trestního zákona (organizátorství, návod, pomoc), pokud nejsou vyjádřeny ve zvláštních skutkových podstatách jako zvláštní formy trestní součinnosti (viz ustanovení §§ 166, 167, 168 trestního zákona), dále pak kvalifikované páčání trestného činu vyjádřené ve skutkových podstatách konkrétních trestných činů pojmy „organizované“, organizovaná skupina“, „nejméně se dvěma osobami“. U účastenství podle § 10 trestního zákona platí tzv. zásada akcesority účastenství, to znamená, že trestní odpovědnost účastníka je závislá na trestní odpovědnosti hlavního pachatele, který se o spáchání trestného činu musí alespoň pokusit. Za organizovanou skupinu podle platné judikatury (viz Sběrka soudních rozhodnutí a stanovisek 53/76, 1/80, 24/83) je považováno seskupení více trestně odpovědných osob, nejméně však tří. U organizované skupiny je již předpokládáno jisté rozdělení úkolů a činnosti a je rovněž předpokládána jistá úroveň plánovitosti a organizovanosti ve skupině.

Jako původ pro použití kvalifikované skutkové podstaty je považováno i „spolčení“ ke spáchání trestného činu.

Všechny uvedené způsoby spáchání trestné činnosti, vyjma zvláštních forem trestní součinnosti, jsou přitěžujícími okolnostmi ve smyslu § 34 písm. g trestního zákona a znamenají pro pachatele ve svém konečném důsledku zvýšení trestní sazby.

Organizovaná kriminalita (trestná činnost) je chápána jako věcný jev ve smyslu kriminologickém. Jde o kvalitativně vyšší fenomén v páčání trestné činnosti. To, že existují trestné činy spáchané organizovaně ještě neznamená, že jde o organizovanou kriminalitu. Organizovaná kriminalita představuje vyšší kvalitní úroveň páčání trestných činů skupinami pachatelů organizovaně. O organizované kriminalitě bude hovořeno v případě, kdy určité trestné činy páchané skupinami pachatelů se rozšíří do takové míry, že se stanou celospolečenským problémem a dostanou se na bázi trestných činů páchaných skupinou

pachatelů „profesionálně“ a soustavně. Je zřejmé, že takto páchaná trestná činnost v porovnání s předcházející dosahuje daleko vyššího stupně společenské nebezpečnosti a takto je chápána i v navrhované novelizaci trestně právních norem. Novelizace trestního zákona a trestního řádu reaguje na nutnost přijetí odpovídající právní normy, která by umožnila účinněji zasahovat proti vyšším formám trestné činnosti, ke které bezesporu patří organizovaný zločin. Měl by být zaveden nový trestně právní pojem **zločinné spolčení** vymezený v ustanovení § 89 odst. 20 trestního zákona, které je definováno jako *relativně stálé společenství skupiny osob, které svou vnitřní organizační strukturou, rozdělením funkcí a dělbou práce má povahu podniku, zaměřeného na dosažení vysokého zisku soustavným pácháním úmyslné trestné činnosti za podmínek výrazně zvyšujících nebezpečnost činu pro společnost.*

Zde je na místě ujasnit vztah zločinného spolčení s organizovanou skupinou. Organizovaná skupina je subsidiární ve vztahu k ke zločinnému spolčení, které je kvalitativně vyšší formou organizované skupiny, dané strukturou, vztahy mezi členy spolčení a jejich zaměřením. U zločinného spolčení musí být dán vyšší stupeň organizovanosti nežli je tomu u organizované skupiny. Nelze vyloučit a lze i předpokládat, že organizovaná skupina se postupně přemění na kvalitativně vyšší stupeň – zločinné spolčení.

V souladu s právními úpravami jiných států by mělo být postihováno samotné členství ve zločinném spolčení nebo jiná forma účasti na činnosti zločinného spolčení. Je proto navrhován nový oddíl v hlavě čtvrté zvláštní části trestního zákona nazvaný **zločinné spolčení** ve kterém je navrhována nová skutková podstata **Účast ve zločinném spolčení - § 163a**, která postihuje zřízení (založení) zločinného spolčení, činnost nebo účast na činnosti zločinného spolčení, nebo podporu činnosti zločinného spolčení s trestní sazbou od dvou do deseti let odnětí svobody. V návaznosti na tato ustanovení bude nově konstruováno ukládání trestů pachatelům trestného činu ve prospěch zločinného spolčení v §§ 43 a 44 trestního zákona. Jedná se o pachatele, kteří nebudou postihováni za trestný čin Účast na zločinném spolčení. Nepředpokládá se vytvoření nových kvalifikovaných skutkových podstat odůvodňujících použití vyšší trestní sazby – tedy jakýsi kazuistický výčet trestných činů, které by bylo možné páchat ve prospěch zločinného spolčení, ale byla zvolena obecná úprava trestní sazby za jakýkoliv úmyslný trestný čin spáchaný ve prospěch zločinného spolčení. Trestní sazba bude stanovena systémem jako u zvláště nebezpečného recidivisty. Je zde uplatněna podmínka existence okolnosti podstatně zvyšující stupeň nebezpečnosti činu pro společnost.

Odhalování tohoto druhu trestné činnosti bude vysoce náročné a bude nutné využívat i specifických metod a prostředků. K nim bude patřit využití *agentů policie* a osob jednajících ve prospěch policie při odhalování trestné činnosti zločinného spolčení. Nasazení a použití agentů policie je upraveno v zákonu o Policii ČR v § 34 b. Použití agenta bude možné pouze po předchozím povolení příslušného dozorového státního zástupce. Pro ochranu těchto osob bude nutné rozšířit okolnosti vylučující protiprávnost, protože agenti policie budou často nuceni podílet se na trestné činnosti zločinného spolčení, jinak by rizkovaly své vyzrazení a s tím spojené represivní následky. Úvahy, že jde o jednání v krajní nouzi, případně i nutné obraně byly nahrazeny speciálním ustanovením v obecné části trestního zákona, které rozšiřuje okolnosti vylučující protiprávnost a to § 15 a trestního zákona. Podle tohoto ustanovení **čin jinak trestný, spáchaný s cílem odhalit členy zločinného spolčení a umožnit jejich trestní postih, není trestným činem. Za vybočení z podmínek beztrestnosti bude považováno, jestliže bylo možno bez nebezpečí vyzrazení od spáchání činu upustit anebo způsobený následek spočívá v těžké újmě na zdraví nebo smrti, nebo je stejně závažný jako následek činu spáchaného zločinným spolčením.**

Uvedené ustanovení § 15 a trestního zákona má povahu zvláštního případu krajní nouze, a neznamená absolutní beztrestnost. Hranice, v níž se taková osoba může pohybovat je vymezena především podmínkami vybočení z beztrestnosti. Zejména je významné, že nesmí

v následku dojít k těžké újmě na zdraví nebo smrti. Při způsobení jiného následku bude nutné zkoumat jeho závažnost v porovnání s následkem činu spáchaného zločinným společením.

Jako polehčující okolnost, případně okolnost umožňující snížit trestní sazbu pod dolní hranici trestu, bude považováno jednání pachatele trestného činu, který účinně přispěje k objasnění trestné činnosti spáchané ve prospěch zločinného společením (§§ 33 a 40 trestního zákona).

Novelizací trestního zákona účinnou od 1.1. 1994 byla společenská nebezpečnost organizované kriminality u vybraných trestných činů vyjádřena i kvalifikovanými důvody pro použití vyšší trestní sazby. Jde o skutkové podstaty trestných činů nedovolená výroby a držení omamných a psychotropních látek a jedů podle § 187 odstavec 3, písmeno b trestního zákona, trestného činu porušování předpisů o nakládání s kontrolovaným zbožím a technologiemi podle § 124 odstavec 3 písmeno a trestního zákona, trestného činu porušování předpisů o zahraničním obchodu s vojenským materiálem podle § 124 e odstavec 1, ve znění z.č. 38/94 Sb., kde za kvalifikovaný způsob spáchání těchto trestných činů je považováno spáchání trestných činů **ve spojení s organizovanou skupinou působící ve více státech.**

Do této kategorie trestných činů patří i nově zařazená skutková podstata trestného činu Porušování předpisů o zahraničním obchodu s vojenským materiálem podle § 124d/2,2a trestního zákona. Za kvalifikovaný způsob spáchání je považováno **spojení s organizovanou skupinou.**

Další aktuální otázkou je organizace vyšetřování organizovaného zločinu. Za neschůdnou cestu lze považovat uplatnění obecných zásad věcné a místní příslušnosti k vyšetřování. Zahraniční zkušenosti i zkušenosti z naší doposud skromné praxe ukazují, že nejefektivnějším je vyšetřování organizované trestné činnosti z jednoho centra s celorepublikovou působností. K tomuto závěru se dospělo z logických i praktických důvodů. Nelze totiž při vyšetřování očekávat, že bude zadkládován celý rozsah trestné činnosti. Vyšetřovány budou převážně konkrétní následky, které byly organizovanou trestnou činností způsobeny a postupně, jak bude probíhat další odhalování skutků, bude nutné i s velkým časovým odstupem ve vyšetřování pokračovat. Je nemyslitelné, aby se s daným problémem opětovně seznamoval jiný vyšetřovatel. Je již zřejmé, že ve vyšetřování této trestné činnosti bude stírán rozdíl mezi obecnou a hospodářskou trestnou činností.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY :

- Jelínek J.   Problematika nově vznikajících organizovaných zločineckých skupin v ČSFR. Policejní věstník 10/1992
- Vacek J.   Struktura organizovaného zločinu v oblasti drog. Policejní věstník 10/1992
- Vojna P.   Diskuse o organizované kriminalitě v SSSR. Kriminalistický sborník 7/1989, 9/1989

Trestní zákon ČR č. 140/1961 Sb., ve znění pozdějších zákonů, platný k 1.1. 1994

Trestní řád ČR – zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním ve znění pozdějších zákonů, platný k 1.1. 1994

Navrhovaná novelizace trestního zákona a trestního řádu ve znění z měsíce září 1994

Navrhované modely organizované kriminality. IKSP Praha 1994

NÁSTUP SYNTETICKÝCH DROG

PŘEVZATO ZE ZAHRANIČNÍCH MATERIÁLŮ

V současnosti se stále častěji setkáváme v drogové problematice s termínem „desing“ drogy. Pod tímto pojmem se rozumí skupina látek nejrůznějšího složení, které jsou vysoce účinné a návykové.

Příprava těchto látek probíhá podle předem zadaných parametrů, tedy formou určité „projekce“, z čehož je také odvozen jejich název. Tyto látky tedy nejsou připravovány z přírodních látek, ale vznikají cílevědomými chemickými postupy v laboratořích.

Termín „design“ drogy, který se někdy ne zcela přesně překládá jako syntetické drogy, označuje tedy chemické omamné látky druhé generace. Pojem sám pochází od amerického vysokoškolského pedagoga Garry HENDERSONA.

Přesněji řečeno : syntetickými drogami se rozumí chemické sloučeniny, které lze navrhnout „na rýsovacím prkně“ jako molekulové variace známých potenciálně návykových léčivých látek nebo jako deriváty klasických omamných látek. Neobsahují žádné látky přírodního původu a ve srovnání s výchozími sloučeninami často vykazují drastické zvýšení účinku a návykových charakteristik. Dostupnost levných osobních počítačů umožňuje pro simulaci chemických jevů a technologických procesů s úspěchem využívat i vyspělé matematické metody.

V budoucnu se tedy budeme setkávat stále více s drogami, jejichž názvy budou zkratky komplikovaných chemických sloučenin. Jako příklad je možno uvést DOM (dímetoxy-metylamfetamin), MDA (metylen-dioxy-amfetamin) atd.

K syntetickým drogám patří především :

- amfetaminy
- fencyclidiny
- tryptaminy
- fentanyl
- propuín

Fencyclidiny a tryptaminy se svým působením a vedlejšími účinky podobají LSD, fentanyl a prodin morfinu či heroinu.

AMFETAMIN/METAMFETAMIN

Prototyp amfetaminu (chemický název 1-fenyl-2-aminopropan) byl syntetizován již v roce 1887. Nejprve byl obsažen v inhalačních preparátech proti rýmě. Stimulující účinek byl objeven teprve v roce 1933. Četné obměny struktury molekul neměly podstatný vliv na velikost závislosti, vznikající u konzumentů. Metamfetamin (chemický název 1-fenyl-2-metylaminoopropan) byl poprvé syntetizován v roce 1934 a bylo zjištěno, že jeho účinky jsou silnější než u amfetaminu.

Amfetamin a metamfetamin jsou nabízeny v tabletách, kapslích, dražé, v kapkách, v injekčních roztocích nebo jako bílý krystalický prášek. Tyto látky způsobí přechodné zvýšení výkonnosti, dodají pocit dobrého zdravotního stavu, klidu a spokojenosti. V rozsahu dávky od 7,5 do 15 mg odstraňuje amfetamin únavu, zvyšuje koncentraci a sebedůvěru, včetně motivace k pracovnímu výkonu. Konzument amfetaminů však často přeceňuje svoje možnosti, což v minulosti vedlo při užití těchto látek jako sportovního dopingu k případům úmrtí. Tlumení pocitu hladu a snížení potřeby spánku vede také ke stavu vyčerpanosti a postupné devastace organismu. Jako další vedlejší příznaky amfetaminu jsou pozorovány

vnitřní neklid, podrážděnost, nervozita a poruchy vědomí. Krevní tlak a srdeční tep jsou u konzumentů zvýšeny. Drogy působí 5-10 hodin, pak následuje únava a pocit kocoviny. Tento stav si vynucuje příjem dalších dávek drogy.

Účinná dávka se pohybuje v množství 20-40 mg amfetaminu nebo metamfetaminu. Známé jsou však i případy, ve kterých byla dávka zvyšována až na 300 mg. Konzument po požití těchto vysokých dávek prožívá optické a akustické smyslové halucinace, vidí červy nebo pavouky, trpí panickým strachem a pocitem pronásledování. Po předávkování se dostává pokles krevního tlaku, poruchy srdečního rytmu, zvýšení tělesné teploty, apoplexie (krvácení do plic) a poškození sítnice angiospasmou (cévní křeč). Poruchy srdeční činnosti a selhání krevního oběhu jsou nejčastější příčinou smrti.

Statistické údaje o úmrtí konzumentů amfetaminu mohou být ovlivněny faktem, že tyto osoby jsou většinou dobře situovány a jejich smrt nemusí proto býtv řadsě případů spojována s drogou.

Jako droga **ICE** (led) jsou označovány krystaly hydrochloridu d-metamfetaminu se stupněm čistoty 90-100%. Název drogy je odvozen především od jejíh vzhledu, který je někdy přirovnáván k ledové tříšti. Droga je používána především na Dálném východě. Japonští toxikomané krystaly rozpouštějí ve vodě a roztok aplikují injekčně. Přibližně v roce 1990 se droga objevila i v USA. Proces rekrystalizace trvá podle informací japonské policie až několik měsíců. V ilegálních laboratořích se výsledný produkt nechává uschnout do tvaru velkých krystalických špalíků, z kterých se lámou úlomky o váze 1 unce pro další distribuci. Droga ICE je vyráběna především v Koreji, Thaj-wanu a Filipínách, pašování do USA a dalších států ovládají etnické skupiny Vietnamců, Filipínců a Číňanů.

Droga ICE je údajně účinnější než crack nebo klasický amfetamin a její konzumace vyvolává po dobu 8-24 hodin příliv energie a euforie. Pokud je droga konzumována inhalačně (kouřením ve speciálních skleněných dýmkách), dostává se účinná látka přímo do mozku, což vede k velmi rychlé a silné závislosti. Jsou známy případy, kdy již první dávka ICE způsobila závislost.

Konzumace ICE doprovází paranoické reakce halucinace. Jako vedlejší účinky se vyskytují vyšší frekvence srdeční činnost a zvýšená tělesná teplota. Jsou známé u případy akutních hypertenzních krizí, projevy násilí, zavinění dopravních nehod a různé psychiatrické komplikace. Droga ICE má velmi často těsný vztah k psychofarmakologickému násilí. Nejčastěji se jedná o případy akutní psychózy, spojené se sluchovými halucinacemi a těžkými paranoickými reakcemi. Konzumenti ICE se také často dostávají do konfliktu s policií. Na rozdíl od konzumace kokainu, jejíž důsledky odeznívají řádově v průběhu několika hodin, následky požití ICE přetrvávají až několik dnů či týdnů.

Tržní cena ICE se v USA pohybuje v rozmezí 200-400USD za 1 gram. Při zavázdění ICE na americký trh však byly dávky drogy distribuovány mezi potencionální narkomany zdarma. Odborníci americké protidrogové instituce DEA předpokládají, že droga ICE je již za účasti korejských či jiných specialistů vyráběna i v ilegálních laboratořích na teritoriu USA.

Psychoaktivní látkou, která se v relativně krátkém období stala středem zájmu v některých státech USA je **METCATHINON**, označovaný také zkratkou **CAT**. Chemické složení této drogy je 2-metylamino-1-fenylpropanon. Jedná se o derivát metamfetaminu, který je silným stimulantem centrálního nervového systému.

Droga byla vyvinuta počátkem padesátých let společností Parke-Davis jako alternativa k metamfetaminu. Patentována byla v roce 1957 farmaceutickou společností ve Velké Británii, která ji chtěla uvést na trh jako uklidňující prostředek a podpůrnou látku při udržování diety. Po zjištění vysoké návykovosti však byly tyto předpokládané aplikace odmítnuty.

První případy zneužívání CAT byly zjištěny v roce 1991 v severní části amerického státu Michigan. V květnu 1992 byl CAT zařazen mezi zakázané drogy v USA. Při výrobě CAT se používá relativně jednoduchých chemických postupů s využitím většinou běžně prodávaných chemikálií. Jediný problém může představovat získání chydrochloridu efedrinu.

Nejoblíbenější metodou konzumace CAT v USA je šňupání. Droga rychle ničí sliznici nosních dutin a vyvolává jejich chronický zánět. Dále může být přijímána perorálně, kouřením nebo po rozpuštění ve formě injekce. Průměrná dávka je 0,1.0,25 gramů a ovlivňuje konzumenta po dobu 4-6 hodin. Konzumenti popisují účinky CAT jako příliv energie, příjemné pocity, zrychlené myšlení, vzrůstající euforii, halucinace, pocity úzkosti, třesu, nespavosti, žaludeční nevolnost spojenou s nechutenstvím, srdeční palpitaci (pocit zrychlení srdeční činnosti), pocení či hronickou rýmu. Konzumenti CAT často kouří marihuanu nebo pijí velké množství alkoholu, aby zklidnili svůj neurotický stav, související s chronickou konzumací této drogy.

FENETYLAMIN (BDMPEA, DMPEA)

Nejnámějším derivátem fenetylaminu (chemicky 2-fenyletylamin) je **mescalín** (3,4,5-trimetoxyfenetylamin), návyková látka obsažená v kaktusu peyotl (*Lophophora Williamsii*). S mescalinem byl poprvé studován model psychózy, při které je v určeném mozковém centru vyvolána neuronová superaktivita, obdoba stavu, který zobrazuje tomograf u schizofreniků před aplikací neuroleptik.

Fenetylamin se liší svou chemickou strukturou od amfetaminu jen nepatrným zkrácením postranního řetězce. Zavedením metoxy skupin zesílilo halucinogenní účinek. BDMPEA a DMPEA jsou syntetické alternativní produkty s podobným účinkem. Na rozdíl od BDMPEA, který je uveden v Zákonu o omamných látkách, je možné DDMPEA konzumovat zcela legálně.

Halucinogeny jsou látky, které vyvolávají smyslové mámení nebo změnu smyslových dojmů, při čemž vědomí a schopnost zapamatování sice zůstávají zachovány, ale rychle se přesunují do vysněného světa. Za halucinace se tedy považují smyslové vjemy, při kterých jsou vnímány zcela neskutečné věci jako skutečné, jsou viděny odstíny pestrých barev a je slyšet hudba. Velikost tohoto působení závisí řadě různých faktorů, jako dávkování, prostředí a náladě.

Halucinogeny nejvíce ohrožují jednoznačně psychickou oblast. Jako hlavní komplikace se vyskytují aktivní panické reakce při přerušení stavu halucinace bez obnovení drogového příjmu (flash back), dlouhotrvající vizuální poruchy prostorové orientace. Paranoidní představa vede často k smrtelným nehodám, kdy je konzument například přesvědčen, že je nezranitelný či že může létat.

METOXYAMFETAMIN (DMA, TMA, DOM, DOB, DOET, PMA)

Halucinogenní vlastnosti uvedeného fenetylaminu jsou výrazně zesílené v metoxyamfetaminu. PMA a TMA vykazují mescalínový účinek asi 5x vyšší (ve srovnání s fenetylamínem), DMA asi 8x a DOM, DOB A DOET až 100x vyšší. Látka podobná LSD je nejčastěji nabízena ve formě papírových tripů. Při tom je látka v kapalné formě nanášena na sací papír, který se stříhá na malé čtverce či trojúhelníky, tzv. tripy. Původně byla v této forma distribuována LSD. Známé jsou také tzv. mikrotripy nebo mikrotablety, které jsou tmavě hnědé až černé barvy a někdy mohou být nalepeny tesafilmem na papír. V některých případech byly látky distribuovány také v tekuté formě na kostkách cukru nebo rozředěné alkoholem. Na drogové scéně jsou nabízeny v obdobné formě jako tripy LSD.

PMA – (para-metoxyamfetamin).

PMA nehraje v drogové scéně významnější roli, slouží však jako modelová látka pro početné výzkumy vztahů mezi strukturou a účinky amfetaminových derivátů.

PMA je popisován jako velmi silně působící halucinogen, má typické charakteristiky, které jsou známé také u mescalinu. Pro jeho vysokou toxicitu je však používání u lidí krajně nebezpečné.

DMA – (di-metoxy-amfetamin).

DMA je užíván ve fotografickém průmyslu a na drogovém trhu se objevil poprvé na začátku sedmdesátých let. Působí obdobně jako mescalín, účinnost je však 8x vyšší

TMA – (tri-metoxy-amfetamin).

TMA byl poprvé syntetizován roku 1947, ale až v roce 1955 byly popsány jeho účinky na člověka. Zvyšováním dávek dochází k podstatným změnám psychiky. Přibližně půl hodiny po konzumaci 2,8-3,5 mg/kg tělesné váhy dochází k první fázi účinku, které se projeví pocením, chvěním, třesavkou, nevolností a závratí. Tato fáze trvá asi hodinu. Potom se psychické symptomy stabilizují.

Charakteristické pro druhou fázi jsou intenzivní vizuální a akustické vjemy, vnímání barev, postav a prostoru je předimenzováno a zkresleno. Působení TMA dosáhne maxima 3-5 hodin po konzumaci, pak přechází v pocit strachu a nepřátelství. Po 6-8 hodinách se psychika vrací do normálního stavu, i když zážitky z opojení zůstávají v paměti zachovány.

DOB – (di-metoxy-brom-amfetamin).

DOB byl poprvé syntetizován v roce 1971. Ve srovnání s DOM (viz dále) je účinná dávka asi 2 mg (orálně) o něco nižší a působí po delší dobu (6-15 hodin), i když jinak jsou účinky obou látek obdobné. Jedná se především o intenzifikaci myšlení a vnímání, což se projevuje zvýšenou výmluvností, schopností se lépe koncentrovat a komunikovat s okolím. Skutečnost, že po konzumaci drogy osoba věnuje neúměrně vysokou pozornost zcela běžným záležitostem je charakteristická pro působení většiny halucinogenů, ale v protikladu k tomu není v uvedené oblasti účinných dávek DOB narušena schopnost vnímání.

DOM – (di-metoxy metyl-amfetamin).

DOM byl poprvé syntetizován v roce 1963 a jeho farmakologické vlastnosti byly publikovány o rok později. V drogové scéně dostal přezdívku STP (Scientificaly Treated Petroleum), což bylo později změněno na SERENITY TRANQUILITY PEACE. Předávkování v množství nad 20 mg vede k nervovému poškození, které nelze léčit aplikací neuroleptik. Tato skutečnost způsobila špatnou pověst drogy a DOM se pozvolna vytratil z drogového trhu.

DOET – (di-metoxy-etyl-amfetamin).

DOET je derivát odvozený od DOM. V drogové scéně není příliš rozšířen. Účinek DOET (dávka 1,5 mg orálně) je srovnatelný s působením DOM při dávce 3 mg orálně.

METYLENDIOXYAMFETAMIN A METYLENDIOXYBUTAMIN. (MDA, MDMA, MDE, MDMA, MBDB, BDB)

MDA – (3,4-metylen-dioxy-amfetamin)

MDA byl poprvé syntetizován roku 1910. První a možná také nejobsáhlejší studie farmakologických vlastností byla provedena v roce 1939. V této studii byly podrobné informace o tom, že MDA působí podobně jako amfetamin na motorickou aktivitu, respirační činnost, krevní tlak, děložní a střevní kontraktilitu (schopnost docílit stahu).

MDA je v drogové scéně často používaná látka. Konzumace 1,0-1,5 mg/kg MDA vyvolává příjemný stav, který se projevuje zvýšením smyslového vnímání a všeobecným zlepšením nálady. Ačkoli konzumace MDA nevyvolává žádné barevné přeludy či extrémní poruchy vědomí jako jiné halucinogeny, způsobuje určité vizuální a sensorické změny jako například trojrozměrné vnímání hudby.

Vysoká dávka MDA (7,5 mg/kg) způsobuje klonické křeče, které mohou vést až k smrti. V Severní Americe je evidována řada smrtelných případů po požití MDA. Nyní probíhá výzkum nerovnováhy poškození, která jsou způsobena neurotoxicitou MDA.

MDMA – 3,4-metylen-dioxy-metamfetamin)

MDMA také známý jako ADAM, ECTASY, XTC byl poprvé syntetizován a patentován v roce 1914, potom byl zapomenut a až v šedesátých letech byl znovu objeven jako droga lásky. Po zahrnutí MDA do Zákona o omamných látkách zaujal MDMA jeho místo a na drogové scéně mnozí, kteří mají zkušenost s oběma drogami, dávají MDMA přednost.

MDMA byl v roce 1986 rovněž zahrnut do Zákona o omamných látkách a vzhledem ke své oblibě mezi narkomany je většinou syntetizován ilegálně v podzemních laboratořích. V minulých letech byly dokonce i v Evropě odhaleny případy, kdy tato látka byla ve velkém rozsahu vyráběna v průmyslových zařízeních.

Účinná dávka MDMA (100-160mg) je o něco vyšší než u MDA, účinky jsou podobné. Droga způsobuje lehké změny vědomí se zdůrazněním emocí a smyslového vnímání. Konzument se ponoří dovnitř své duše s cílem lépe poznat sám sebe, současně se otevře i pro okolí, což umožňuje zvýšená komunikativnost. Z těchto důvodů je tato droga často používaná v prostředí pasáků a prostitutek. Stejně jako u MDA je zkoumána neurotoxicita této drogy. Podle názorů odborníků vyvolávají malé dávky také zvýšenou činnost svalů, zlepšují smyslové vnímání, odolnost proti bolesti a euforii nebo na druhé straně děs, halucinace, nevolnost, zvracení, ztuhlost žvýkačického svalstva, zčervenání obličeje, zvyšují krevní tlak, rozšiřují zornice a způsobují poruchy rovnováhy. Větší dávky vedou ke svalové rigiditě (ztuhlosti), třesu, křečím a případně až k smrti.

MDE – (3,4-metylendioxy-A-etyl-amfetamin).

MDE známý také jako EVE byl syntetizován v roce 1980. Brzy se tato látka objevila také na drogové scéně a od roku 1991 je uvedena jako zakázaná v Zákonu o omamných látkách. Účinná dávka je vyšší než u MDMA, ale účinky jsou obdobné, i když jsou podle subjektivního vyjádření o něco jemnější. Také MDE má neurotoxicke účinky, ale v porovnání s MDA a MDMA se projevují teprve při vyšším dávkování.

MDMA – (3-metoxy,4,5-metylendioxyfenyl-isopropylamin)

MMDA zaujímá místo mezi metyldioxyamfetaminem a metoxyamfetaminem, neboť ve své molekule obsahuje oba strukturní markanty. Látka působí jak halucinogenně (obdobně jako LSD) tak i stimulačně (jako amfetamin).

BDB, MBDB.

BDB a MBDB byly syntetizovány v roce 1986 se záměrem umožnit porobnějši zkoumání mechanismu účinků amfetaminových derivátů. Zatím co pro MDA jsou charakteristické jak biologické tak halucinogenní účinky, vykazuje MBDB kvalitativně rozdílné působení. I když tato látka nemá žádné strukturní předpoklady pro halucinogenní působení, vzhledem k intenzitě pocitu a emocí po konzumaci se neliší od MDMA. MBDB je možno považovat za prototyp nové farmakologické třídy „entactogenů“

Entactogeny jsou látky, jejíž působení je možno v souladu s volným překladem z řečtiny (en-uvnitř a gen-uvnitř) a latinsky (tactus-ditknout se) popsat jako „pocit vzniklý uvnitř těla“. Tato skupina byla definována v roce 1986. Patří do ní metyldioxyamfetaminy (MDA, MDMA, MDE), u kterých převládají stimulační účinky a halucinace se projevují pouze při vysokých dávkách a také MBDB BDB, u kterých, jak bylo výše uvedeno, vůbec nejsou důvody pro halucinogenní působení.

Typickými projevy účinků entactogenů jsou stimulace a prohloubení subjektivních pozitivních pocitů. Konzument se „ponoří do své duše, současně se zvyšuje jeho sebevědomí a osobnost se otevírá pro okolí zvýšenou komunikací. Vzhledem k těmto vlastnostem se tato látka jeví jako ideální pro psychotherapeutické léčení. Při podpurném léčení entactogeny byly dosaženy v USA značné terapeutické úspěchy, které by se při klasickém léčení dostavily až po podstatně delším čase. Také v SRN se dnes objevují snahy tuto skupinu látek legalizovat pro psychotherapeutické účely.

FENCYKLIDINY

Základní struktura fencyklidinu (zkratka PCP), chemický název 1-(1-fenylcyklohexyl) piperidin, je znám od roku 1926. Pod obchodním názvem SERNYL byl PCP zaveden ve veterinární medicíně od roku 1956 jako disociativní anestetikum. Vzhledem k silnému vedlejšímu halucinogennímu působení byl SERNYL po krátkém období od roku 1963 do 1965 vyřazen jako narkotizační lék z humánní medicíny. Jako veterinární anestetikum však směl být fencyklidin používán i nadále, osvědčil se především u opic. Ale i tato indikace byla koncem sedmdesátých let vzhledem k přibývajícím případům zneužití PCP zakázána.

Od roku 1967 začal PCP jako pouliční droga dobývat v USA ilegální trh. Nejprve byl prodáván pod jinými zavedenými drogovými názvy, jako THC (tetrahydrocannabinol), mescalín nebo LSD, teprve na konci sedmdesátých let byl distribuován pod pravým jménem. Roku 1977 se tato látka objevila v Německu, především v kasárnách amerických vojáků. O rok později byl vydán v USA úplný zákaz výroby PCP.

Po zařazení piperidinu, jedné ze základních látek pro přípravu PCP do seznamu v USA kontrolovaných látek byly zahájeny zkoušky s obměnami v molekulové struktuře PCP. Ilegální chemici systematicky měnili substance a vyvinuli přes 30 rozdílných fencyklidinů s více či méně silnou psychickou aktivitou.

Randy Weber, drogový poradce z Chicaga, označil PCP za nejsnáze dosažitelnou drogu vedle marihuany a alkoholu. Tento fakt dokládá následujícími důvody :

- PCP je asi 3x levnější než heroin nebo LSD
- Působí stejně rychle jako heroin a rychleji než LSD

- účinek je podstatně intenzivnější než u marihuany nebo hašiše
- doba působení je podstatně delší než u heroinu (až 48 hodin)

V literatuře jsou častá přirovnání PCP k heroinu, ačkoliv průběh intoxikace se blíží spíše k účinkům LSD nebo mescalinu. PCP je možno lehce vyrobit ze základních látek. To představuje další výhodu před obtížněji syntetizovatelným LSD. Z výchozích látek v ceně cca 125 dolarů (benzol, kyanid draselný a piperidin) může každý průměrný chemik laborant připravit takové množství PCP, jehož cena na černém trhu je 100.000 dolarů.

Nejčastěji užívaný název „andělský prach“ není odvozený ze zvláštních efektů drogy, ale pochází z názvu kalifornské rockové skupiny „HELLS ANGELS“, jejíž členové údajně jako první užívali PCP jako drogu. Podle hodnocení americké instituce NATIONAL INSTITUTE ON DRUG ABUSE (NIDA) ve Washingtonu již nejméně 5,5 milionů američanů vyzkoušelo účinky PCP (především skupina ve věku 12-25 let)

Způsob požívání PCP může být velmi různorodý. Krystalický prášek se může šňupak jako kokain, ve formě pilulek (tik-tak) se polyká. PCP ve spreji může být použitý k postřiku normálních cigaret z marihuany. Časté je také aplikování roztoku PCP injekcí. Prokazování požití PCP v protikladu ke kanabisovým drogám je relativně jednoduché. Existují spolehlivé enzymatické či chemické testy.

Extrémní účinek, podobný a přesto často podstatně odlišný od srovnatelných halucinogenů, vyplývá z chemického složení PCP. PCP patří ke skupině arylcyklohexylaminů, které se chemicky, farmakologicky a výrobou podstatně odlišují od jiných psychoaktivních látek. Mohou působit jako uspávací prostředek nebo halucinogen, podle velikosti použitého množství, formy požití a zdravotního stavu konzumenta. Psychické působení PCP může vyvolat jak agresivní stavy, vedoucí až k sadistickým vraždám, tak i stavy zhroucení, končící sebevraždou.

Klinický vzhled konzumenta PCP je závislý na velikosti dávky. 1-5 mg uvolňuje, poskytuje pocit lehkosti a euforie, která se však může změnit v disforii a depresi, 5-10 mg zeslabí koncentraci a vnímavost, dostaví se svalová ztuhlost, ataxie (porucha souměrnosti a souladnosti pohybů) a analgesie (snížená vnímavost pro bolest), 10-20 mg vede k psychickým otřesům se vzrušivými stavy a halucinacemi, 20-100 mg způsobuje klonické křeče a celé dny trvající zmatené chování.

Účinky ustupují asi 30 minut po orálním příjmu. Při kouření se dosáhne maxima účinku po 30 minutách, vydrží 4-6 hodin a pak doznívá v průběhu jednoho dne. Pokud je PCP konzumováno v intervalech několika dnů, jsou účinky zjišťovány až do třiceti dnů. Echo-efekt (zpožděná reakce mozku na halucinogeny, v angličtině označovaná jako flash-back), se může projevovat až dva roky po poslední konzumaci PCP.

Další požívání vede k těžkým depresím se zmateným chováním, dezorientací, stavům strachu, pocitu nekonečné izolovanosti a agresivnímu chování, které může vést až k zabití či sebevraždě, normální sebezáchovné funkce organismu jsou vyřazeny.

TRIPTAMIN

Triptamin je svou strukturou podobný serotoninu (5-hydroxytryptamin). Serotonin je vytvářen v buňkách organismu a v centrální nervové soustavě vyvolává nespavost, depresi a halucinace. Sloučeniny s touto základní strukturou se vyskytují v rostlinné říši a patří ke klasickým omamným látkám, jako například psilocibin nebo amid kyseliny lysergové. Za první plně syntetické návykové látky této třídy mohou být považovány DMT (N,N-dimethyltryptamin) a DET (N,N-diethyltryptamin), které jsou zahrnuty do Zákona o omamných látkách.

Byly zjištěny pokusy vyrobit metoxytryptamin, který je ještě více podobný serotoninu. Podle struktury molekuly rozlišují 5- a 2- molekuly tryptamin, které zatím nejsou zahrnuty do Zákona o omamných látkách.

Tryptamin vykazuje podobné účinky jako LSD, kolísání mezi euforií a disforií, intenzivní barevné halucinace, přeceňování vlastních schopností a dezorientace. Etyltryptamin byl volně prodáván v obchodech ještě do roku 1992, ale nyní je jeho distribuce omezena Zákonem o omamných látkách. Do roku 1962 byl etyltryptamin obsažen jako farmakologicky účinná látka v antidepresivu MONASE. Aplikoval se se u pacientů, u kterých mělo být dosaženo psychomotorické stimulace. I když byla zdůrazňována dobrá snášenlivost preparátu, později musel být stažen z trhu, protože došlo k řadě případů onemocnění krve agranulocytosou (nedostatek bílých krvinek).

Na drogovém trhu prodávané kapsle, označené jako LOVE PILLS, hry lásky nebo HIGH TRIPS, obsahovaly cca 180-340 mg etyltryptaminu. Vysoká dávka (více než 100 mg) působí již toxicky. Způsobuje neklid a halucinace. Po dobu trvání účinku byla pozorována zesílená reakce na alkohol a barbituráty. Při současném požití alkoholických nápojů a potravin s obsahem aminů se mohou projevit vedlejší účinky, které mohou ohrozit život narkomana. Jsou známé případy úmrtí předávkováním etyltryptaminu.

PRODIN A FENTANYL.

Prodin (pethidinderivát) je odvozen od silně působícího analgetika Donaltinu (pethidin).

Mezi tyto látky patří MPPP a PEPAOP (obě látky již byly zahrnuty do Zákona o omamných látkách). Jsou 10x a 25x silnější než výchozí látka a v USA jsou nabízeny jako syntetický heroin.

Mnohem nebezpečnější než samotná výchozí sloučenina jsou vedlejší syntetické produkty MPTP a PEPTP, které působí na určitá centra středního mozku a vyvolávají stav obdobný parkinsonismu (třes a ztráta sdružených a automatických pohybů). Také tyto látky byly zahrnuty do Zákona o omamných látkách.

Základní substance fentanyl, chemický název N-(1-fenetyl-4-piperidyl) propionanilid, je krátce působící analgetikum a aplikuje se při premedikaci narkózy. Drogově závislý tuto látku používají jen málo vzhledem k jejímu poměrně krátkodobému účinku. Jiná situace je u derivátů základní látky, která se vyznačují podstatně delší dobou účinnosti. V zahraničí jsou označovány jako CHINA WHITE nebo PERSIAN WHITE. Účinky těchto látek však heroin mnohonásobně převyšují. Výroba fentanylu je však obtížnější než například výroba amfetaminů a vyžaduje profesionální laboratorní vybavení.

V USA dosud zjistili na ilegálním trhu 32 syntetických návykových látek této řady, přitom je teoreticky možno vytvořit až 1000 derivátů. Nejznámější jsou alfa-metylfentanyl a 3-metylfentanyl. Fentanyl se šnupe nebo se do těla vpravuje injekční stříkačkou. Kromě analgetických účinků působí také euforickým a stimulačním způsobem. Stimulační účinky mohou být dále zesíleny kombinací s kokainem. V době trvání účinků se fentanyly od heroinu příliš neliší, proto jsou považovány za plně hodnotnou náhradu heroinu.

Smrtelná dávka látek fentanylové řady je ve srovnání s klasickými přírodními drogami velmi nízká, proto konzumentům hrozí nebezpečí předávkování s následnou smrtí způsobenou zástavou dýchání. Další riziko je spojeno s tím, že fentanyl se ukládá do tukových buněk a odtud pak přechází do krve.

Syntéze drogy označované jako 3-metylfentanyl byla poprvé provedena počátkem šedesátých let. Výsledná látka může být až 2000x účinnější než heroin a v USA již způsobila v důsledku předávkování řadu úmrtí. Smrtelná dávka vyvolává křeče, které paralyzují dýchací

činnost. Příčinou předávkování může být buď nehomogenní promísení drogy například s laktózou nebo chybný výpočet účinné dávky.

Nová syntetická droga, která se objevila v USA, především na Floridě, je takzvaný NEXUS. Chemický název je 4-brom-2,5-dimetoxyfenetylamin, což ukazuje na příbuznost s výše uvedenými fenetylamin. Nexus konzumovaný v malých množstvích není smrtelný. Po požití působí opojení s intenzivními vizuálními přeludy a euforii podobně jako u LSD. Opojný stav může trvat 6-8 hodin. Laboratoř pro výrobu této drogy se nachází v Kapském městě v Jihoafrické republice. Tato droga se již objevila v drogové scéně v Londýně a předpokládá se její rozšíření do dalších států západní Evropy. Nexus je nabízen s doporučením, že odstraňuje impotenci a frigiditu svými afrodisiacními účinky.

Podle poznatků policie však narkomané nekonzumují ve většině případů pouze jednu drogu. Častěji míchají koktejl z různých látek tak, aby bylo dosaženo komplexnějšího působení. Například tableta ecstasy je dávana do směsi pro ovlivnění pocitů, klasický amfetamin pro zvýšení motorických schopností, LSD pro zvýraznění fantastických halucinací. V některých případech může amfetamin nahrazen kokainem.

Stoupající zneužívání syntetických drog a zvyšující se poptávka po nich je jasně patrná z množství drog zabavených v roce 1993. Přechod k těmto drogám je v určitém ohledu vyvolán vlnou obav z nákazy onemocněním AIDS při nitrožilní aplikaci drog. Orální aplikace tablet může sice konzumenty zachránit od nemoci AIDS, avšak nevhodné dávkování a užívání drog může způsobit jejich smrt. Podle názoru zahraničních odborníků se v budoucnosti prosadí trendy prudkého zvyšování počtů konzumentů syntetických drog, jejich podíl v celkové spotřebě drog bude stoupat na úkor drog přírodních.

K nebezpečí, které představují syntetické design drogy je možno uvést i další argumenty. Makové a konopné plantáže je možné objevit za pomoci satelitů a zničit je a tím podstatně ovlivnit situaci na drogovém trhu. Nelze ale účinně kontrolovat a likvidovat tisíce malých laboratoří, ve kterých budou chemici se základními vědomostmi z jednoduchých surovin vyrábět syntetické drogy. Hlavní nebezpečí nových drog amfetaminového typu vidí odborníci i v jejich pozitivním image. Mnoho mladých lidí odmítá klasické drogy jako něco špinavého, přijímá však amfetaminy jako prostředek, který je učiní fit. Nejvíce laboratoří pro výrobu syntetických drog v Evropě se nachází v Nizozemí a v Polsku.

VÝBĚR ZE ZAHRANIČNÍCH INFORMACÍ K PROBLEMATICE DROG

REDAKČNÍ RADA BULLETINU

SRN

1) Policisté bádensko-württemberského Zemského kriminálního úřadu (LKA) odhalili skupinu obchodníků s drogami a zatkli 12 osob. Při zásahu bylo zabaveno 65 kg heroinu. Podle prezidenta LKA Hellmuta Schurholze tím byla přerušena činnost překladiště drog turecké organizace, která pašovala heroin z Turecka přes SRN do Španělska. Zabavený heroin se podle vyjádření LKA vyznačoval mimořádnou čistotou. Na stopu pašeráků heroinu přišla policie pozorováním směnárny v Mnichově, kde se dva turečtí státní příslušníci pokusili vyměnit milionová množství španělských bankovek. Skupina, v jejímž čela stál 28letý Turek, se specializovala na přepravu heroinu po Balkánské trase. Po dlouhodobém nasazení skrytých vyšetřovatelů byly získány informace o připravovaném transportu heroinu. Policie zasáhla v blízkosti města Ulmu v okamžiku, kdy pašeráci vykládali drogu z kamionu.

DIE WELT 28.10. 1994

2) Konflikt v oblasti drogové politiky může vypuknout mezi Německem a Nizozemím. V Nizozemí se totiž uvažuje o státním výdeji heroinu narkomanům, u kterých ztroskotaly jiné metody terapie. Tento plán však narazil na prudký odpor německé spolkové vlády. Pověřenec pro drogové otázky Eduard Lintner uvedl, že před každým podobným krokem je nutné varovat. Nizozemí si musí uvědomit, že se nesmí přeměnit v zásobovací centrum pro narkomany ze sousedních zemí.

Podle Lintnera potřebují heroinisté svoji drogu každých 5-6 hodin. Proto budou narkomané, kteří nebudou léčeni ve stacionárních zařízeních dostávat heroin do zásoby. S tím je však spojeno nebezpečí, že s vydanou drogou bude možné obchodovat. Lintnerovi není jasné, jak bude zajištěna účinná kontrola.

Politikové CSU odmítají výdej tvrdých drog také z morálních důvodů. Postoj státu nebude důvěryhodný, když současně povede rozsáhlou preventivní kampaň za život bez drog a přitom bude vydávat heroin. Toto opatření není nezbytné ani z lékařského hlediska. Takzvané beznadějně případy, mezi které se zařazují také osoby infikované AIDS, mohou být převedeny na výdej náhradní drogy metadon.

Trvajícím pokles počtu úmrtí v důsledku konzumace drog není podle Lintnera žádným důvodem k změně drogové politiky. Od začátku roku do konce září 1994 zemřelo v Německu 1 149 narkomanů. Ve srovnatelném období minulého roku byla zaznamenáno 1 182 obětí.

„Pozorujema významný přechod poptávky z heroinu na jiné drogy, především kokain a amfetamíny“ prohlásil Lintner. Počet prvokonzumentů heroinu v hodnoceném období 1994 nepatrně poklesl oproti stejnému období 1993 (z 5 492 na 5 472), u kokainu však stoupl z 1984 na 2 662 a u amfetamínů z 1 187 na 1 348.

„Drogy jako je kokain nebo amfetamin však konzumují jiné skupiny obyvatel než je tomu v případě heroinu“ tvrdí Lintner. Často se jedná o lidi, kteří jsou úspěšní ve svém povolání a kteří hledají v droze povzbuzení, i když později i u nich dojde k fyzickému úpadku a psychickému poškození.

DIE WELT 13.10 1994

3) Německo je podle názoru prezidenta Spolkového kriminálního úřadu (BKA) Hans-Ludwiga Zacherta svou ústřední polohou v Evropě, liberálním zákonodárstvím a současnou životní úrovní ideálním operačním prostředím pro organizovaný zločin. Zachert současně odmítl tvrzení, že do organizovaného zločinu jsou zapojeni pouze cizinci. Podle údajů BKA bylo v roce 1993 mezi osobami, podezřelými z trestné činnosti, které je možné přiřazovat

k organizovanému zločinu 45,5% Němců. Současně však konstatoval, že se zvyšuje počet pachatelů ze států bývalého SSSR. I když zločinci nesnižují míru zastrasování a násilí, zvyšují svoji korupční aktivitu. V 10% vyšetřovaných případů organizovaného zločinu bylo prokázáno ovlivnění veřejné správy korupcí.

DIE WELT 10.10.1994

4) „S velkým uspokojením“ reagoval výrobce jednoho z nejvíce na světě prodávaných uspávacích prostředků na to, že německé dozorní úřady po několika letech diskuzí oproti očekávání neomezily ani nezakázaly jejich preparát. Jde o látku triazolam, která v Německu pod obchodním názvem HALCION dosáhla v roce 1993 obratu ve výši 8,5 milionů marek. Dříve než vzniklo podezření, že tento uspávací prostředek vyvolává návykovost, byl obrat ještě o něco vyšší.

Pro farmaceutický podnik Upjohn je to důkaz o tom, že jeho výrobek je „podle názoru vědců a dozorních úřadů na celém světě jistým a spolehlivým uspávacím prostředkem“.

Ve Velké Británii a jiných zemích je však triazolam i nadále zakázán. Látka patřící do skupiny benzodiazepinů vzbudila pozornost některými svými nezvykle silnými vedlejšími účinky.

Koncem osmdesátých let se vyjádřil i americký úřad FDA, že u triazolamu se vyskytují poměrně často vedlejší účinky na centrální nervový systém, jako stavy podrážděnosti, depresní nálady, strach, agresivita a poruchy paměti. Následkem toho bylo dávkování několikanásobně sníženo. V USA byly dávány do souvislosti s užíváním triazolamu i případy vražd. FDA se však v roce 1992 spokojila pouze s upozorněním na případná rizika.

Příslušný výbor Evropské unie se vyslovil pro účinnější opatření. Evropská komise pro léčiva (CPMP) však přenechala rozhodnutí na institucích jednotlivých členských států. Toto doporučení připisují zasvěcené osoby někdejšímu předsedovi CPMP z Itálie, který se v současnosti zodpovídá před italskou justicí.

Brémský farmakolog Peter Schönhöfer sdělil, že jeho na jeho dřívějším kritickém přístupu k diskutovanému léku se nic nezměnilo. Schönhöfer považuje triazolam nadále za riskantní „terapeutický nesmysl“. Účinek nastává příliš rychle, takže pacienti ztrácejí „schopnost sebekontroly“ ještě dříve než usnou. To může mít za následek, v závislosti na konkrétní osobnosti, nekontrolované jednání jako například agresivitu, různé psychózy, které si postižená osoba nepamatuje. Na druhé straně trvá účinek léku příliš krátce, což způsobuje určitou dobu abstinčních příznaků, noční můry a snižuje kvalitu spánku. Benzodiazepiny se střednědobým účinkem tyto problémy nevyvolávají, i když měly jiné negativní vedlejší účinky. Berlínský ústav léčiv se naproti tomu domnívá, že pro další omezení už nejsou důvody. Opatření, která v poslední době provedl sám výrobce, považuje berlínská instituce za dostačující. Patří mezi ně menší spotřebitelská balení, pokyny k pokud možno nízkému dávkování a kontraindikace u pacientů těžce psychicky nemocných. To v podstatě odpovídá doporučení FDA

SÜDDEUTSCHE ZEITUNG 13.10. 1994

5) Každý čtvrtý mladistvý v SRN má zkušenosti s ilegálními drogami. Zatímco podíl mladistvých s drogovými zkušenostmi se po desetiletí udržoval na 20%, v roce 1993 stoupl na 24%. Tento fakt byl zjištěn v průběhu průzkumu, při kterém Institut pro výzkum mladistvých v Mnichově zjišťoval u 3000 osob jejich postoj k drogám. Podle vystoupení tajemnice ce spolkovém ministresrtvu zdravotnictví Sabine Bergmann-Pohlové na dvoudenním kongresu v Cáchách klesá u mladistvých ve věku 12 – 25 let konzumace tabáku a alkoholu, ale stoupá podíl drog.

V Cáchách diskutovalo 500 odborníků ze států Evropské unie o příčinách drogové závislosti a možnostech preventivních opatření u dětí a mladistvých.

Skutečnost, že názory přítel mohou být jedním z nejdůležitějších faktorů při rozhodování pro nebo proti drogám, je jedním z dalších výsledků ankety mnichovského Insitutu. Mladistvým zprostředkovává nejčastěji první první kontakt s drogami někdo z orkuhu známých. Ekonomická krize, změny hodnot a ztráta perspektiv vytvářejí příznivé klima pro konzumaci drog.

V Německu je podle odhadu asi 2,5 milionů alkoholiků, 800.000 osob závislých na lécích a 100.000 narkomanů závislých na opiátových drogách.

DIE WELT 14.10. 1994

6) Německá spolková vláda ostře kritizuje rozhodnutí Zemského soudu v Lübecku. Ministryně pro záležitosti mládeže Angela Markelová označila rozsudek jako nazodpovědný a obvinila soudce, že se snaží dosáhnout legalizace drog „zadními vrátky“. Rozsudek je nutné co nejrychleji zrušit. Spolkový ministr zdravotnictví Horst Seehofer vyjádřil přesvědčení, že vyšší soudní instance upraví lübecký rozsudek, neboť odporuje současnému právu.

Lübecký Zemský soud rozhodl, že množství hašiše do 4 kg je možné považovat za „malé množství“. Vlastnictví tohoto množství může být podle platných zákonů trestáno pouze peněžním trestem nebo vězením maximálně do 5 let. Dosud museli obchodníci s drogami počítat s vězením až do 15 let. Státní zastupitelství již podalo žádost o revizi rozsudku.

Zástupce předsedy SPD Herta Daubler-Gmelinová vašk považuje rozsudek za podnět, který vyžaduje od spolkové vlády novou drogovou politiku.

SÜDDEUTSCHE ZEITUNG 23.10. 1994

7) SPD a spolková vláda se opět střetly v záležitosti liberalizace drogové politiky v Německu. Podle sárského ministra vnitra Lappleho (SPD) „stará drogová politika s masivním státním tlakem“ ztroskotala. Lapple prohlásil, že hlavní cíl Zákona o omamných látkách, potlačení konzumace ani v Itálii nebo SRN. Politikové musí přípravou liberalizace umožnit narkomanům cestu z ďábelského kruhu.

S tímto názorem besouhlasí drogový pověřenec spolkové vlády Eduard Lintner, který s poukazen na liberální politiku Nizozemí ostře vystoupil proti snahám o dekriminizaci konzumace drog. V Nizozemí se nepodařilo ani oddělení měkkých drog od tvrdých, ani znatelnější snížení úrovně kriminality. Obchodníci s tvrdými drogami stále častěji nabízí své zboží konzumentům měkkých drog, neboť pro ně představují potenciální zákazníci.

DIE WELT 31.10. 1994

RAKOUSKO

8) Drogový zákon bude v Rakousku zotřeny. Také ilegální obchodování s uklidňujícími a povzbuzujícími prostředky či léky na spaní bude trestné.

Tablety, z nichž je nejznámější ROHYPNOL, používají stále častěji narkomané jako doplňkové nebo především náhradní drogy. Dosud je další ilegální prodej těchto léků podle drogového zákona beztrestný, což umožnilo vznik kvetoucího černého trhu. Dealer obejde několik lékařů, nechá si od nich předepsat na recept Rohypnol nebo podobné léky, které pak prodává dále.

Roland Miklau z ministerstva spravedlnosti tvrdí, že do zákona bude zahrnuto asi 100 léků. Získání a držení těchto léků pro vlastní potřebu jakož i jejich další předání k léčebným účelům však nebude zákonem omezeno. Cílem úpravy bude zamezit pouze žamezit nelegálnímu obchodování.

Ministerstvo zdravotnictví, kde bude novela připravována, argumentuje podobně. Jedná se o zásah proti „práškové“ scéně. Oprávněné používání léku nebude omezeno a i v budoucnosti je bude možné předepisovat na normální recepty. Případné zneužívání situace ze strany lékařů musí odhalovat především kontrolní orgány zdravotních pojišťoven.

Předpokládá se, že uvedená novela drogového zákona by měla v Rakousku platit od 1.1. 1996.

KURIER 7.10. 1994

ŠVÝCARSKO

9) Švýcarsko chce zoslabit boj proti obchodníkům s drogami, ale názory o informační povinnosti bank jsou stále nejednotné. Carla del Ponte, nová energická spolková státní navládní, zaslala 5. září 1994 bankách v Curychu, Ženevě a Tessinu seznam 50 jmen příslušníků jedné sicilské rodiny, která je údajně zapojena do obchodování s drogami. Podle údajů italské policie existuje důvodné podezření, že tyto osoby mají ve Švýcarsku založená konta nebo pronajaté bankovní schránky. Bankám bylo zakázáno, aby zákazníky ze Sicílie o dotazu informovaly.

„To se ve Švýcarsku zatím nikdy nestalo“ tvrdil Heinrich Schneider ze Švýcarského sdružení bankéřů v Basileji v interview listu Welt. Takovéto „požadavky“, které mají umožnit odhalení peněz kriminálního původu, byly dosud bankami vždy odmítány.

K celkovému obrazu situace patří zákon, který platí od 1. srpna 1994 a zaměstnancům bank dovoluje v případech opravňujících k podezření, „že majetkové hodnoty jsou zločinného původu“, podat hlášení úřadům bez ohledu na bankovní tajemství. Banky se však brání proti tomu, aby se z ohlašovacího práva dělala ohlašovací povinnost, jak je bankami označována aktivita spolkové státní navládní.

Nyní bylo dosaženo shody v tom smyslu, „že banky budou v rámci práva a zákona plně podporovat boj proti drogové mafii, nesmí však dojít k poškození zájmů zákazníků a bankovního tajemství“, zdůrazňuje Schneider. Formální dohoda má být uzavřena do konce října.

Základem spolupráce mají zůstat Směrnice bankovní komise z roku 1991 s třiceti příznaky, které opravňují k vyslovení podezření z praní peněz. K nim bude nyní patřit jako další indicie „vedení jména na seznamu podezřelých spolkové státní navládní“. Tak bude bankéř povinen případ pečlivě přezkoumat a případně využít své ohlašovací právo.

NEUE ZÜRCHER ZEITUNG 1.10. 1994

10) Praní peněz obchodníky s drogami je podle názoru Raymonda J. Bara v současnosti možné jen velmi obtížně kontrolovat. „Metody drogových kartelů jsou mnohem rafinovanější, než si umíme představit. Nejsme schopni řešit tyto závažné problémy, řekl švýcarský bankéř v rozhovoru pro německý deník Handelsblatt.

Ve Švýcarsku musí banka, která přijímá peníze, zjistit totožnost vkladatele. V praxi je podle zkušenosti 35letého bankéře, těžké zbavit se hotových peněz u bankovní přepážky. Jen se pokuste uložit v Nádražní ulici (curyšské významné bankovní středisko) 100.000 marek. Strávíte tam 24 hodin. Hotové peníze nikdo nechce. Ale tím se problém nevyřeší“, tvrdí bankéř.

Drogové kartely využívají možností elektronického bankovního styku. „Miliardové sumy, které je možné při tomto zločinném obchodu vydělat, se dnes neperou prostřednictvím nákupů šperků u klenotníka nebo odnesení, m hotových peněz do banky“, domnívá se Bar. Již dávno si obchodníci s omamnými látkami vybudovali hospodářské podniky, které prodávají své zboží na světových trzích za dumpingové ceny, avšak přesto vykazují zisk. Deficit z prodeje zboží je vyrovnáván příjmy z obchodu s omamnými prostředky.

„Do vysoce rozvinutého systému praní peněz může být zapojena každá banka, aniž by o tom věděla“, řekl Bar a potvrdil, že jeho banka přistupuje k problému drogových peněz velmi vážně, neboť finanční instituce, když se prokáže její zapojení do procesu praní peněz, může velice rychle ztratit svoji dosavadní dobrou pověst. Bar věří, že malému ústavu jako je BANKA JULIUS BAR (roční bilance 7,7 miliard Sfr) nehrozí tak velké nebezpečí, že bude zneužita k praní peněz, jako podstatně větší bance.

HANDELSBLATT 20.10. 1994

SINGAPUR

11) Narkomanům-recidivistům hrozí v Singapuru výprask. Týden po popravě prvního Evropana za drogový delikt singapurská vláda dále zůstala boj proti narkomanům. Nový protidrogový program předpokládá, že narkomané, kteří se pětkrát proviní konzumací drog, budou odsouzeni k výprasku na nahé hýždě. Současně však mají být zavedeny kvalitnější rehabilitační nabídky pro osoby, které byly poprvé přistiženy při konzumaci drog.

Trest smrti nevedl k předpokládaným účinkům. I když se v Singapuru trestá smrtí držení heroínu v množství nad 15 gramů, stoupl počet narkomanů v průběhu posledních tří let o 40% na 7 700. „Nemyslíme si, že drogovému problému je možné čelit změkčilými metodami“ tvrdí však ministr vnitra Wong Kang Seng. Podle něho jsou prý výsledky tohoto postupu zřejmé. V Singapuru nelze najít místo, kde by bylo možné veřejně na ulici prodávat drogy.

KURUER 5.10.1994

KOLUMBIE

12) Při jedné ze svých největších razií zničila kolumbijská policie velkou kokainovou laboratoř. 150 km severozápadně od hlavního města Bogoty bylo objeveno asi 8 tun kokainu. K laboratoři u města Puerto Nare patří obytný komplex pro 150 osob a dokonce malá lékařská klinika. Zaměstnanci laboratoře uprchli, když zjistili, že se blíží policie. Byla zatčena jen jedna osoba.

NEUE ZÜRCHER ZEITUNG 19.10. 1994